Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ŽANA RIŠĀRA DELATŪRA
[*JEAN RICHARD DE LA TOUR*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2020. gada 3. septembrī[1]

Apvienotās lietas C-322/19 un C-385/19

K.S.,
M.H.K.
pret
The International Protection Appeals Tribunal,
The Minister for Justice and Equality,
Ireland and the Attorney General (C-322/19)
(*High Court* (Augstā tiesa, Īrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)
un
R.A.T.,
D.S.
pret
The Minister for Justice and Equality (C-385/19)

(*International Protection Appeals Tribunal* (Starptautiskās aizsardzības lietu apelācijas tiesa, Īrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patvēruma politika – Direktīva 2013/33/ES – Standarti starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju uzņemšanai – 15. pants – Piekļuve darba tirgum – Piekļuves nosacījumi – Nosacījuma par "pieteikuma iesniedzēja" statusu interpretācija – Nosacījuma par to, ka pieteikuma iesniedzējs nevar būt vainojams par novēlošanos, interpretācija – Pieteikuma iesniedzēji, attiecībā uz kuriem ir pieņemts pārsūtīšanas lēmums saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 604/2013 – Valsts tiesību akti, ar ko šī lēmuma pieņemšanas dēļ pieteikuma iesniedzējiem tiek atņemts šāds statuss – Pieļaujamība

I. Ievads

1. Izskatāmajās lietās Tiesa ir aicināta precizēt kārtību, kādā tiek uzņemts starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs (turpmāk tekstā – "pieteikuma iesniedzējs"), attiecībā uz kuru valsts iestāde ir pieņēmusi lēmumu par pārsūtīšanu uz dalībvalsti, ko tā ir identificējusi kā atbildīgo par šī pieteikuma izskatīšanu (turpmāk tekstā – "atbildīgā dalībvalsts") saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 604/2013[2].

1 Oriģinālvaloda – franču.

2 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2013. gada 26. jūnijs), ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV 2013, L 180, 31. lpp.) Ar šo regulu ir aizstāta Padomes Regula (EK) Nr. 343/2003 (2003. gada 18. februāris), ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV 2003, L 50, 1. lpp.).

2. Prejudiciālie jautājumi it īpaši attiecas uz piekļuvi darba tirgum, kas ir viens no Direktīvas 2013/33/ES[3] 15. panta 1. punktā minētajiem uzņemšanas nosacījumiem. Saskaņā ar šo tiesību normu dalībvalstīm ir jānodrošina, ka pieteikuma iesniedzējam ļauj iesaistīties darba tirgū ne vēlāk kā deviņus mēnešus pēc tam, kad ir iesniegts viņa starptautiskās aizsardzības pieteikums, ja nav pieņemts pirmās instances lēmums un šī novēlošanās nav notikusi pieteikuma iesniedzēja vainas dēļ.

3. Attiecīgajos Īrijas tiesību aktos ir paredzēts, ka ar lēmuma par pieteikuma iesniedzēja pārsūtīšanu pieņemšanu attiecīgā persona zaudē šo pieteikuma iesniedzēja statusu, kā arī ar to saistītās tiesības lūgt darba atļauju[4].

4. Atbilstoši Tiesas lūgumam šajos secinājumos tiks analizēti tikai galvenie jaunie tiesību jautājumi, kas rodas šajās lietās.

5. Pirmais jautājums attiecas uz Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punktā paredzētā pasākuma saņēmēju noteikšanu un tostarp skar jēdziena "pieteikuma iesniedzējs" interpretāciju attiecībā uz šajā tiesību normā paredzētajām tiesībām piekļūt darba tirgum. Šī jautājuma, kas atbilst 2012. gada 27. septembra sprieduma *Cimade* un *GISTI*[5] kontekstam, mērķis ir noskaidrot, vai, piemērojot minēto tiesību normu, dalībvalsts pieteikuma iesniedzējam, attiecībā uz kuru ir pieņemts pārsūtīšanas lēmums, var atteikt piekļuvi darba tirgum.

6. Secinājumos izskaidrošu iemeslus, kuru dēļ pieteikuma iesniedzēja pārsūtīšanas lēmuma pieņemšanas rezultātā viņš nevar zaudēt šo statusu, kā arī ar to saistītās tiesības.

7. Otrais jautājums attiecas uz to, kādai būtu jābūt rīcībai, par kuras rezultātā pieļautu novēlošanos pieteikuma iesniedzējs ir vainojams Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkta izpratnē. Tiesai tiek lūgts noteikt, vai valsts iestāde pieteikuma iesniedzēju var vainot par novēlošanos, kas izriet no atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūras īstenošanas, un tādējādi viņam liegt piekļuvi darba tirgum, pamatojot ar to, ka, pirmkārt, viņš savu starptautiskās aizsardzības pieteikumu nav iesniedzis pirmajā nelikumīgas ieceļošanas dalībvalstī vai – likumīgas uzturēšanās gadījumā – uzturēšanās dalībvalstī un, otrkārt, viņš ir cēlis prasību tiesā par pārsūtīšanas lēmumu, kas attiecībā uz viņu ir pieņemts saskaņā ar Regulu Nr. 604/2013.

8. Šajos secinājumos izklāstīšu iemeslus, kuru dēļ atbilstoši kopējās Eiropas patvēruma sistēmas (KEPS) aktu pašreizējam stāvoklim nevienu no šiem apstākļiem nevar uzskatīt par tādu, kura rezultātā pieteikuma iesniedzējs būtu vainojams par novēlošanos Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkta izpratnē, kas viņam liegtu piekļuvi uzņemošās dalībvalsts darba tirgum.

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2013. gada 26. jūnijs), ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (OV 2013, L 180, 96. lpp., un labojums – OV 2015, L 100, 81. lpp.)

4 Iepriekšējos tiesību aktus, kuros pieteikuma iesniedzējam pirms lēmuma par viņa pieteikumu pieņemšanas bija absolūti aizliegts iesaistīties darba tirgū, *Supreme Court* (Augstākā tiesa, Īrija) ar 2017. gada 30. maija spriedumu Nr. 31 un 56/2016 atzina par pretrunā esošiem Īrijas Konstitūcijai (šajā nozīmē skat. šo secinājumu 84. punktu).

5 C-179/11, turpmāk tekstā – "spriedums *Cimade* un *GISTI*", EU:C:2012:594.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

9. Saskaņā ar LESD 78. pantu kopējo Eiropas patvēruma sistēmu veido vairāki tiesību akti, tostarp Direktīva 2011/95/ES[6], kurā ir noteikti starptautiskā aizsardzības statusa piešķiršanas nosacījumi, Direktīva 2013/32/ES[7], kurā ir precizēti starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanai piemērojamie procesuālie pasākumi, Direktīva 2013/33, kuras interpretācija tiek lūgta šajā lietā un kurā ir noteikti starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanas standarti, un Regula Nr. 604/2013, kurā ir precizēti kritēriji un mehānismi atbildīgās dalībvalsts noteikšanai.

1. Direktīva 2011/95

10. Saskaņā ar Direktīvas 2011/95 1. pantu tās mērķis ir tostarp noteikt standartus, kā trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificēt par starptautiskās aizsardzības saņēmējiem.

11. Šīs direktīvas 4. panta "Faktu un apstākļu novērtēšana" 1. un 2. punktā ir paredzēts:

"1. Dalībvalstis var uzskatīt par pieteikuma iesniedzēja pienākumu pēc iespējas ātrāk iesniegt visas sastāvdaļas, kas nepieciešamas, lai pamatotu starptautiskās aizsardzības pieteikumu. Dalībvalsts pienākums ir, sadarbojoties ar pieteikuma iesniedzēju, novērtēt attiecīgās pieteikuma sastāvdaļas.

2. Šā panta 1. punktā minētās sastāvdaļas ir pieteikuma iesniedzēja paziņojumi un visa dokumentācija, kas ir pieteikuma iesniedzēja rīcībā attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja vecumu, izcelsmi, tostarp attiecīgo radinieku datiem, personu, valstspiederību(-ām) un iepriekšējās dzīvesvietas valsti(-īm) un vietu(-ām), iepriekšējiem patvēruma pieteikumiem, ceļojumu maršrutiem, ceļošanas dokumentiem un iemesliem, kādēļ tiek iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums."

2. Direktīva 2013/32

12. Direktīvas 2013/32 mērķis ir paredzēt noteikumus un procesuālās garantijas, kas piemērojamas starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanai.

13. Šīs direktīvas 2. panta p) punktā ir definēts izteiciens "palikt dalībvalstī", kas nozīmē "palikt tās dalībvalsts teritorijā, [..] kurā sagatavots starptautiskās aizsardzības pieteikums vai kurā tas tiek izskatīts".

14. Minētās direktīvas II nodaļas "Pamatprincipi un garantijas" 9. panta 1. punktā ir paredzēts, ka "pieteikuma iesniedzējiem atļauj palikt dalībvalstī vienīgi procedūras nolūkā, kamēr atbildīgā iestāde ir pieņēmusi lēmumu saskaņā ar procedūrām pirmajā instancē, kas noteiktas III nodaļā".

6 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.).

7 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.).

15. Direktīvas 2013/32 13. pantā, kurā ir izklāstīti "pieteikuma iesniedzēju pienākumi", ir noteikts:

"1. Dalībvalstis pieteikuma iesniedzējiem uzliek par pienākumu sadarboties ar kompetentajām iestādēm, lai tās varētu noskaidrot viņu identitāti un citus elementus, kas minēti Direktīvas [2011/95] 4. panta 2. punktā. Dalībvalstis var noteikt pieteikuma iesniedzējiem citus pienākumus sadarboties ar kompetentajām iestādēm, ciktāl šādi pienākumi ir nepieciešami, lai izskatītu pieteikumu.

2. Jo īpaši dalībvalstis var paredzēt, ka:

a) pieteikuma iesniedzējiem jāziņo kompetentajām iestādēm vai jāierodas tur personiski, vai nu bez kavēšanās, vai noteiktajā laikā;

b) pieteikuma iesniedzējiem jāiesniedz to īpašumā esošie dokumenti, kas attiecas uz pieteikuma izskatīšanu, piemēram, pase;

c) pieteikuma iesniedzējiem jāinformē kompetentās iestādes par viņu pašreizējo dzīvesvietu vai adresi un par šīs dzīvesvietas vai adreses maiņu cik ātri vien iespējams [..];

d) kompetentās iestādes var pārmeklēt pieteikuma iesniedzēju un priekšmetus, kas atrodas pie viņa [..];

e) kompetentās iestādes var nofotografēt pieteikuma iesniedzēju; un

f) kompetentās iestādes var ierakstīt pieteikuma iesniedzēja mutiskās liecības ar noteikumu, ka viņš ir iepriekš par to informēts."

16. Direktīvas 2013/32 III nodaļā 31. panta 3. punkts ir formulēts šādi:

"Dalībvalstis nodrošina, ka izskatīšanas procedūra tiek pabeigta sešos mēnešos pēc pieteikuma iesniegšanas.

Ja uz pieteikumu attiecas Regulā [Nr. 604/2013] izklāstītā procedūra, sešu mēnešu termiņš sākas no brīža, kad par tā izvērtēšanu atbildīgā dalībvalsts ir noteikta saskaņā ar minēto regulu, pieteikuma iesniedzējs atrodas minētās dalībvalsts teritorijā un kompetentā iestāde par viņu ir uzņēmusies atbildību.

Dalībvalstis var pagarināt šajā punktā noteikto sešu mēnešu termiņu vēl uz laikposmu, kas nepārsniedz deviņus mēnešus, ja:

[..]

c) kavēšanos var nepārprotami saistīt ar to, ka pieteikuma iesniedzējs nav ievērojis savus pienākumus saskaņā ar 13. pantu.

[..]"

17. Šīs direktīvas 32. panta "Nepamatoti pieteikumi" 1. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstis var uzskatīt pieteikumu par nepamatotu tikai tādā gadījumā, ja atbildīgā iestāde ir noteikusi, ka pieteikuma iesniedzējs nav tiesīgs saņemt starptautisko aizsardzību saskaņā ar Direktīvu [2011/95]."

18. Direktīvas 2013/32 33. panta "Nepieņemami pieteikumi" 1. punktā ir paredzēts, ka "papildus gadījumiem, kad pieteikums netiek izskatīts saskaņā ar Regulu [Nr. 604/2013], dalībvalstīm nav jāizvērtē, vai pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs saņemt starptautisko aizsardzību saskaņā ar Direktīvu [2011/95], ja pieteikums tiek uzskatīts par nepieņemamu saskaņā ar šo pantu".

19. Šīs direktīvas 33. panta 2. punktā ir ietverts izsmeļošs to gadījumu saraksts, kuros dalībvalstis var uzskatīt pieteikumu par nepieņemamu.

3. Direktīva 2013/33

20. Saskaņā ar Direktīvas 2013/33 1. pantu tās mērķis ir noteikt standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai dalībvalstīs.

21. Šīs direktīvas 8., 11., 12., 13., 23. un 35. apsvērumā ir noteikts:

"(8) Lai visā [Eiropas] Savienībā nodrošinātu vienādu attieksmi pret pieteikuma iesniedzējiem, šī direktīva būtu jāpiemēro visos procedūru posmos un visu veidu procedūrās saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, visās tajās vietās un iestādēs, kur uzņem pieteikuma iesniedzējus, un tikmēr, kamēr vien viņiem ir atļauts palikt dalībvalstu teritorijā kā pieteikuma iesniedzējiem.

[..]

(11) Būtu jānosaka standarti pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai, kas ir pietiekami, lai nodrošinātu viņiem cilvēka cienīgu dzīves līmeni un salīdzināmus dzīves apstākļus visās dalībvalstīs.

(12) Pieteikuma iesniedzēju uzņemšanas nosacījumu saskaņošanai būtu jāpalīdz ierobežot pieteikuma iesniedzēju otrreizēju plūsmu dažādo uzņemšanas nosacījumu dēļ.

(13) Lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret visiem starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem un lai garantētu saskaņotību ar spēkā esošo ES *acquis* patvēruma jomā, [..] ir lietderīgi paplašināt šīs direktīvas darbības jomu, lai iekļautu alternatīvās aizsardzības pieteikuma iesniedzējus.

[..]

(23) Lai sekmētu pieteikuma iesniedzēju pašpietiekamību un ierobežotu lielās atšķirības dalībvalstu starpā, ir būtiski sniegt skaidrus noteikumus par pieteikuma iesniedzēju piekļuvi darba tirgum.

[..]

(35) Šī direktīva respektē pamattiesības un ievēro principus, kas jo īpaši atzīti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā [8]. Šī direktīva īpaši cenšas pilnībā respektēt cilvēka cieņu un veicināt [H]artas 1., 4., 6., 7., 18., 21., 24. un 47. panta piemērošanu, un tā ir attiecīgi jāīsteno."

22. Direktīvas 2013/33 2. pantā "Definīcijas" ir noteikts:

"Šajā direktīvā ir šādas definīcijas:

[..]

8 Turpmāk tekstā – "Harta".

b) "pieteikuma iesniedzējs" ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas sagatavojis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, par kuru vēl nav pieņemts galīgais lēmums;

[..]

f) "uzņemšanas nosacījumi" ir pasākumu kopums, ko dalībvalstis garantē pieteikuma iesniedzējiem saskaņā ar šo direktīvu;

g) "uzņemšanas materiālie nosacījumi" ir uzņemšanas nosacījumi, kas ietver mājokli, pārtiku un apģērbu, kurus nodrošina natūrā vai kā finansiālus pabalstus vai talonus, vai kā šo trīs iespēju kombināciju, un dienasnaudu;

[..]."

23. Saskaņā ar šīs direktīvas 3. panta 1. punktu tā "attiecas uz visiem trešo valstu valstspiederīgajiem un bezvalstniekiem, kas gatavo starptautiskās aizsardzības pieteikumu dalībvalsts teritorijā, [..] kamēr viņiem atļauts uzturēties dalībvalsts teritorijā kā pieteikuma iesniedzējiem".

24. Minētās direktīvas II nodaļas "Vispārīgi noteikumi par uzņemšanas nosacījumiem" 15. pants – kura interpretācija šajā gadījumā tiek lūgta – ir formulēts šādi:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka pieteikuma iesniedzējiem tiek ļauts iesaistīties darba tirgū ne vēlāk kā deviņus mēnešus pēc dienas, kad ticis iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums, ja kompetentā iestāde nav pieņēmusi pirmās instances lēmumu un šī novēlošanās nav notikusi pieteikuma iesniedzēja vainas dēļ.

2. Dalībvalstis lemj par nosacījumiem, ar kādiem dod atļauju pretendentam iesaistīties darba tirgū, saskaņā ar saviem valsts tiesību aktiem, vienlaikus nodrošinot, ka pieteikuma iesniedzējiem tiek efektīvi ļauts iesaistīties darba tirgū.

Sakarā ar darba tirgus politiku dalībvalstis var dot priekšroku Savienības pilsoņiem un to valstu valstspiederīgajiem, kuras ir Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu puses, un attiecīgajā valstī likumīgi dzīvojošiem trešo valstu valstspiederīgajiem.

3. Ja parasti procesā negatīva lēmuma pārsūdzībai ir atliekošais efekts, atļauju iesaistīties darba tirgū pārsūdzības procedūru laikā neatceļ, kamēr ir paziņots negatīvs pārsūdzības lēmums."

4. Regula Nr. 604/2013

25. Atbilstoši Regulas Nr. 604/2013 1. pantam tās mērķis ir paredzēt kritērijus un mehānismus, lai noteiktu atbildīgo dalībvalsti.

26. Šīs regulas 11., 12. un 19. apsvērumā ir noteikts:

"(11) Direktīva [2013/33] būtu jāpiemēro atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūrai, kā noteikts saskaņā ar šo regulu, ievērojot minētās direktīvas piemērošanas ierobežojumus.

(12) Direktīva [2013/32] būtu jāpiemēro papildus noteikumiem par procesuālajām garantijām, kas tiek noteiktas ar šo regulu, un tos neskarot, ievērojot minētās direktīvas piemērošanas ierobežojumus.

[..]

(19) Lai nodrošinātu attiecīgo personu tiesību efektīvu aizsardzību, būtu jānosaka juridiskās garantijas un tiesības uz efektīviem aizsardzības līdzekļiem attiecībā uz lēmumiem par pārsūtīšanu uz atbildīgo dalībvalsti, jo īpaši saskaņā ar [Hartas] 47. pantu. Lai nodrošinātu starptautisko tiesību ievērošanu, efektīvi aizsardzības līdzekļi pret šādiem lēmumiem būtu jāattiecina gan uz šīs regulas piemērošanas, gan juridiskās un faktiskās situācijas pārbaudi dalībvalstī, uz kuru pārsūta pieteikuma iesniedzēju."

27. Regulas Nr. 604/2013 II nodaļas "Vispārīgi principi un garantijas" 3. panta 1. punktā ir noteikts, ka "dalībvalstis izskata jebkuru starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ko kādai no šīm valstīm tās teritorijā, tostarp pie robežas vai tranzīta zonās, iesniedz trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks. Pieteikumu izskata viena dalībvalsts, kas saskaņā ar III nodaļā izklāstītajiem kritērijiem ir noteikta par atbildīgo".

28. Šīs regulas VI nodaļas "Uzņemšanas un atpakaļuzņemšanas procedūras" 20. panta 1. punktā ir noteikts, ka "process, kurā nosaka atbildīgo dalībvalsti, sākas, tiklīdz kādā no dalībvalstīm pirmo reizi tiek iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums".

29. Minētajā regulā šīs pašas nodaļas IV iedaļas "Procesuālās garantijas" 26. panta 1. punktā tostarp ir noteikts – "ja dalībvalsts, kas saņēmusi pieprasījumu, piekrīt uzņemt vai uzņemt atpakaļ pieteikuma iesniedzēju [..], tad pieprasījuma iesniedzēja dalībvalsts paziņo attiecīgajai personai par lēmumu pārsūtīt viņu uz atbildīgo dalībvalsti un attiecīgi par lēmumu neizskatīt viņa starptautiskās aizsardzības pieteikumu".

30. Regulas Nr. 604/2013 27. pantā "Tiesiskās aizsardzības līdzekļi" ir noteikts:

"1. Pieteikuma iesniedzējam [..] ir tiesības uz efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli, proti, pārsūtīšanas lēmuma faktisku un juridisku apelāciju vai pārskatīšanu tiesā.

[..]

3. Pārsūtīšanas lēmumu apelācijas vai pārskatīšanas nolūkos dalībvalstis savos tiesību aktos paredz, ka:

a) apelācija vai pārskatīšana attiecīgajai personai dod tiesības palikt attiecīgajā dalībvalstī līdz brīdim, kad kļūst zināms apelācijas vai pārskatīšanas rezultāts; [..]."

B. Īrijas tiesības

31. Piemērojot 4. pantu 21. protokolā par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu [9], ar *European Communities (Receptions Conditions) Regulations 2018* (2018. gada Dekrēts par Eiropas Kopienām (uzņemšanas nosacījumi); turpmāk tekstā – "2018. gada dekrēts") Direktīvas 2013/33 normas Īrijas tiesībās ir transponētas kopš 2018. gada 30. jūnija.

32. 2018. gada dekrēta 2. panta 2. un 3. punktā ir paredzēts:

"2. Šajā dekrētā, ja attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju ir pieņemts pārsūtīšanas lēmums [*European Union (Dublin System) Regulations 2018* [10]] izpratnē, sākot no šī lēmuma paziņošanas dienas saskaņā ar šī dekrēta 5. noteikuma 2. punktu, attiecīgā persona:

a) zaudē pieteikuma iesniedzēja statusu un

9 OV 2016, C 202, 295. lpp.

10 2018. gada Dekrēts par Eiropas Savienību (Dublinas sistēma).

b) tiek kvalificēta par saņēmēju, bet ne par pieteikuma iesniedzēju.

3. Šajā dekrētā persona, kas saskaņā ar [2018. gada Dekrēta par Eiropas Savienību (Dublinas sistēma)] 16. panta 2. punktu *International Protection Appeals Tribunal* [Starptautiskās aizsardzības lietu apelācijas tiesā, Īrija] ir cēlusi prasību, par kuru šī tiesa vēl nav lēmusi, tiek uzskatīta par saņēmēju, bet ne par pieteikuma iesniedzēju."

33. 2018. gada dekrēta 11. panta 3. un 4. punktā, ar kuru tiek īstenots Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkts, ir noteikts:

"3. Pieteikuma iesniedzējs var iesniegt pieteikumu darba atļaujas saņemšanai:

[..]

b) ne agrāk kā astoņus mēnešus no [starptautiskās aizsardzības] pieteikuma iesniegšanas.

4. *Minister for Justice and Equality* [tieslietu un vienlīdzības ministrs, Īrija] var piešķirt pieteikuma iesniedzējam atļauju [iesaistīties darba tirgū], ja:

a) ievērojot 6. punktu, ir pagājuši deviņi mēneši kopš pieteikuma iesniegšanas dienas un līdz šim datumam par pieteikuma iesniedzēja iesniegto aizsardzības pieteikumu nav pieņemts nekāds lēmums pirmajā instancē, un

b) par iepriekš a) apakšpunktā minēto situāciju nevar pilnībā vai daļēji vainot pieteikuma iesniedzēju."

III. Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

34. Prejudiciālie jautājumi, ko, pirmkārt, ir uzdevusi *High Court* (Augstā tiesa, Īrija) lietā *The International Protection Appeals Tribunal* u.c. (C-322/19), un, otrkārt, – *International Protection Appeals Tribunal* (Starptautiskās aizsardzības lietu apelācijas tiesa) lietā *Minister for Justice and Equality* (C-385/19), ir iesniegti strīdos starp trešo valstu valstspiederīgajiem un tieslietu un vienlīdzības ministru par lēmumu tiesiskumu, ar kuriem viņiem kā starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem, kuru pārsūtīšana uz citu dalībvalsti tiek prasīta saskaņā ar Regulu Nr. 604/2013, ir atteikta atļauja iesaistīties darba tirgū.

35. Ar Tiesas priekšsēdētāja 2019. gada 14. jūnija lēmumu abas lietas tika apvienotas rakstveida un mutvārdu procesā, kā arī sprieduma taisīšanai.

A. Lieta C-322/19

36. 2010. gada februārī K.S. atstāja Pakistānu un ieradās Apvienotajā Karalistē – dalībvalstī, kurā viņš neiesniedza starptautiskās aizsardzības pieteikumu. 2015. gada maijā viņš devās uz Īriju, kur šādu pieteikumu iesniedza. Pēc lēmuma par attiecīgās personas pārsūtīšanu uz Apvienoto Karalisti, kas attiecībā uz K.S. tika pieņemts 2016. gada 9. martā, viņš *Refugee Appeals Tribunal* (Bēgļu apelācijas tiesa, Īrija) par šo lēmumu iesniedza prasību, kas 2016. gada 17. augustā tika noraidīta. Tad K.S. ierosināja pārsūdzības tiesvedību *High Court* (Augstā tiesa), kam ir lēmumu apturoša iedarbība.

37. Savukārt M.H.K. atstāja Bangladešu un ieradās Apvienotajā Karalistē 2009. gada 24. oktobrī. Pēc tam, kad bija beidzies termiņš viņa uzturēšanās atļaujai šajā dalībvalstī un pirms tika pieņemts lēmums par šīs atļaujas pagarināšanas pieteikumu, viņš 2014. gada 4. septembrī ieradās Īrijā, kur 2015. gada 16. februārī iesniedza starptautiskās aizsardzības pieteikumu. Pēc lēmuma par attiecīgās personas pārsūtīšanu uz Apvienoto Karalisti, kas attiecībā uz viņu tika pieņemts 2015. gada 25. novembrī,

M.H.K. par šo lēmumu iesniedza prasību *Refugee Appeals Tribunal* (Bēgļu apelācijas tiesa), kuru tā 2016. gada 30. martā noraidīja. Tad attiecīgā persona, atsaucoties uz Regulas Nr. 604/2013 17. pantu, ierosināja pārsūdzības tiesvedību *High Court* (Augstā tiesa). Šī tiesvedība joprojām notiek, un tai ir apturoša iedarbība.

38. K.S. un M.H.K. saskaņā ar 2018. gada dekrēta 11. panta 3. punktu iesniedza *Labour Market Access Unit of the Department of Justice and Equality* (Tieslietu un vienlīdzības ministrijas Piekļuves darba tirgum nodaļa, Īrija) piekļuves darba tirgum atļaujas pieteikumu. Abas attiecīgās personas par pieteikumu noraidījumiem cēla prasības, kas arī tika noraidītas. Viņi par šo lēmumu iesniedza apelācijas sūdzību *International Protection Appeals Tribunal* (Starptautiskās aizsardzības lietu apelācijas tiesa). Ar 2018. gada 11. septembra spriedumu šī tiesa atstāja spēkā K.S. adresēto noraidošo lēmumu, pamatojot ar to, ka atbilstoši konkrētajiem valsts tiesību aktiem pieteikuma iesniedzējiem, attiecībā uz kuriem tiek veikta pārsūtīšanas procedūra saskaņā ar Regulu Nr. 604/2013, nav tiesību piekļūt darba tirgum. Ar 2018. gada 17. oktobra spriedumu *International Protection Appeals Tribunal* (Starptautiskās aizsardzības lietu apelācijas tiesa) noraidīja arī M.H.K. celto prasību, tostarp nospriežot, ka piekļuve darba tirgum neietilpst "uzņemšanas materiālajos nosacījumos". Tad K.S. un M.H.K. vērsās *High Court* (Augstā tiesa) ar lūgumu veikt šo spriedumu pārbaudi tiesā.

39. Šī tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai, interpretējot ES tiesību aktu, kurš tiek piemērots konkrētā dalībvalstī, var ņemt vērā citu [ES] tiesību aktu, kurš ir pieņemts vienlaikus ar iepriekš minēto tiesību aktu, bet kurš šajā dalībvalstī netiek piemērots?

2) Vai Direktīvas [2013/33] 15. pants ir piemērojams personai, attiecībā uz kuru ir pieņemts lēmums par pārsūtīšanu saskaņā ar Regulu [Nr. 604/2013]?

3) Vai dalībvalsts, īstenojot Direktīvas [2013/33] 15. pantu, ir tiesīga pieņemt vispārējus noteikumus, kas jebkādu pārsūtīšanas lēmumu pieņemšanas laikā vai pēc tam pieļautu kavēšanos faktiski attiecina uz pieteikuma iesniedzējiem, uz kuriem attiecas pārsūtīšana saskaņā ar Regulu [Nr. 604/2013]?

4) Ja pieteikuma iesniedzējs atstāj dalībvalsti, nepieprasīdams starptautisku aizsardzību, un dodas uz citu dalībvalsti, kurā viņš vai viņa iesniedz starptautiskās aizsardzības pieteikumu un saņem saskaņā ar Regulu [Nr. 604/2013] pieņemtu lēmumu, ar ko viņš vai viņa tiek pārsūtīts(-a) atpakaļ uz pirmo dalībvalsti, vai no tā izrietošā kavēšanās [starptautiskās] aizsardzības pieteikuma izskatīšanā var tikt attiecināta uz pieteikuma iesniedzēju Direktīvas [2013/33] 15. panta izpratnē?

5) Ja uz pieteikuma iesniedzēju attiecas pārsūtīšana uz citu dalībvalsti saskaņā ar Regulu [Nr. 604/2013], bet šī pārsūtīšana tiek atlikta, jo pieteikuma iesniedzējs ir uzsācis pārbaudes procedūru tiesā, kuras rezultātā *High Court* (Augstā tiesa) ir uzdevusi apturēt pārsūtīšanu, vai šāda kavēšanās starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanā var tikt attiecināta uz pieteikuma iesniedzēju Direktīvas [2013/33] 15. panta izpratnē vai nu vispārīgi, vai it īpaši, ja šajā procedūrā var konstatēt, ka pārbaude tiesā ir acīmredzami vai citādi nepamatota vai ir uzskatāma par procesa ļaunprātīgu izmantošanu?"

B. Lieta C-385/19

40. Irākas valstspiederīgā R.A.T. 2018. gada 7. martā Īrijā iesniedza starptautiskās aizsardzības pieteikumu. Ar 2018. gada 2. oktobra vēstuli viņa tika informēta, ka saskaņā ar Regulu Nr. 604/2013 attiecībā uz viņu ir pieņemts lēmums par pārsūtīšanu uz Apvienoto Karalisti. 2018. gada 18. oktobrī viņa par šo lēmumu cēla prasību *International Protection Appeals Tribunal* (Starptautiskās aizsardzības lietu apelācijas tiesa). Šī prasība joprojām tiek izskatīta.

41. Irākas valstspiederīgais D.S. paskaidro, ka ir atstājis Irāku 2015. gada 1. augustā, lai, šķērsojot Turciju un pēc tam – Grieķiju, dotos uz Austriju. Viņš atstāja Austriju, pirms tika pieņemts lēmums par starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ko viņš tur bija iesniedzis. Jaunu starptautiskās aizsardzības pieteikumu D.S. iesniedza Īrijā 2016. gada 8. februārī. Īrijas iestādes pieņēma lēmumu par viņa pārsūtīšanu uz Austriju saskaņā ar Regulas Nr. 604/2013 18. panta 1. punkta b) apakšpunktu. D.S. *International Protection Appeals Tribunal* (Starptautiskās aizsardzības lietu apelācijas tiesa) par šo lēmumu cēla prasību, kas tika noraidīta. Viņš ierosināja pārsūdzības tiesvedību *High Court* (Augstā tiesa), kas joprojām notiek.

42. R.A.T. un D.S. lūdza atļauju iesaistīties darba tirgū saskaņā ar 2018. gada dekrēta 11. panta 3. punktu. Viņu lūgums tika noraidīts, pamatojot ar to, ka, tā kā attiecībā uz viņiem ir pieņemts lēmums par pārsūtīšanu uz citu dalībvalsti saskaņā ar Regulu Nr. 604/2013, viņiem vairs nav pieteikuma iesniedzēja statusa un viņi tagad ir atzīstami par saņēmējiem šī dekrēta izpratnē. Līdz ar to viņiem nevar atļaut piekļuvi Īrijas darba tirgum. R.A.T. un D.S. par šiem lēmumiem cēla prasību *International Protection Appeals Tribunal* (Starptautiskās aizsardzības lietu apelācijas tiesa).

43. Šī tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai Direktīvas [2013/33] 15. pantā ir paredzētas atsevišķas “pieteikuma iesniedzēja” kategorijas?

2) Kāda veida rīcība ir uzskatāma par novēlošanos pieteikuma iesniedzēja vainas dēļ Direktīvas [2013/33] 15. panta 1. punkta izpratnē?”

IV. Vērtējums

44. Pirms izskatu prejudiciālos jautājumus, manuprāt, ir lietderīgi sniegt ievada apsvērumus.

A. Ievada apsvērumi

45. Pirmais apsvērums attiecas uz šo secinājumu tvērumu. Izpildot Tiesas lūgumu, šajos secinājumos uzmanība tiks pievērsta diviem problēmjautājumiem, kas tiek izklāstīti lietas C-322/19 otrajā, trešajā, ceturtajā un piektajā jautājumā, kā arī abos lietas C-385/19 jautājumos.

46. Pirmais problēmjautājums ir saistīts ar personu ar tiesībām piekļūt darba tirgum noteikšanu Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkta izpratnē. *High Court* (Augstā tiesa) otrajā jautājumā lietā C-322/19 Tiesai jautā, vai pieteikuma iesniedzējam, par kuru ir pieņemts pārsūtīšanas lēmums, ir šīs tiesības piekļūt darba tirgum, savukārt *International Protection Appeals Tribunal* (Starptautiskās aizsardzības lietu apelācijas tiesa) pirmajā jautājumā lietā C-385/19 jautā, vai šīs tiesību normas kontekstā ir iespējams nošķirt vairākas pieteikuma iesniedzēju kategorijas.

47. Otrais problēmjautājums ir saistīts ar apstākļiem, kādos dalībvalsts pieteikuma iesniedzēju var vainot par novēlošanos viņa starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanā Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkta izpratnē, ja šī novēlošanās ir atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūras rezultāts, un tādējādi viņam var atteikt piekļuvi darba tirgum. Lai gan *International Protection Appeals Tribunal* (Starptautiskās aizsardzības lietu apelācijas tiesa) otrajā jautājumā, kas ir uzdots lietā C-385/19, aicina Tiesu precizēt, kāda rīcība var izraisīt šo novēlošanos, *High Court* (Augstā tiesa) ceturtajā un piektajā jautājumā, kas ir uzdoti lietā C-322/19, pauž šaubas par konkrētu divu veidu rīcību, kas varētu būt pamatā pieteikuma iesniedzēja vainošanai par novēlošanos, proti, pirmkārt, ja pieteikuma iesniedzējs savu pieteikumu nav iesniedzis pirmajā nelikumīgās ieceļošanas

dalībvalstī vai – likumīgas uzturēšanās gadījumā – uzturēšanās dalībvalstī un tādējādi viņa pieteikuma pārbaudei ir jāveic (atpakaļ)uzņemšanas procedūra un – nepieciešamības gadījumā – attiecīgās personas pārsūtīšana uz šo valsti un, otrkārt, ja pieteikuma iesniedzējs ir cēlis prasību tiesā par pārsūtīšanas lēmumu, kas par viņu ir pieņemts saskaņā ar Regulu Nr. 604/2013.

48. Izvērtējot šos jautājumus, ir jāņem vērā citas Savienības tiesību normas, kas netiek skaidri minētas lēmumos par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, un it īpaši materiālās un procesuālās tiesību normas, kuras Savienības likumdevējs ir noteicis Direktīvās 2011/95 un 2013/32.

B. To personu noteikšana, kurām ir tiesības piekļūt darba tirgum Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkta izpratnē

49. *High Court* (Augstā tiesa) otrajā jautājumā lietā C-322/19 un *International Protection Appeals Tribunal* (Starptautiskās aizsardzības lietu apelācijas tiesa) pirmajā jautājumā lietā C-385/19 būtībā Tiesai jautā, vai dalībvalstij, kuras teritorijā ir iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums, ir pienākums ļaut iesaistīties darba tirgū pieteikuma iesniedzējam, par kuru tās iestādes ir pieņēmušas lēmumu par pārsūtīšanu uz dalībvalsti, ko tās ir noteikušas kā atbildīgo saskaņā ar Regulu Nr. 604/2013.

50. Atbilde uz šo jautājumu ir acīmredzami apstiprinoša. Tās pamatā ir Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkta gramatiska, sistēmiska un teleoloģiska interpretācija, kā arī principi, ko Tiesa ir izstrādājusi spriedumā lietā *Cimade* un *GISTI*. Atgādināšu, ka lietā, kurā tika taisīts šis spriedums, Tiesai tika uzdots jautājums par to, vai dalībvalstij, pie kuras robežas vai tās teritorijā ir iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums, ir pienākums nodrošināt pieteikuma iesniedzējam minimālos uzņemšanas nosacījumus, kas ir paredzēti Direktīvā 2003/9/EK [11], gadījumā, ja tā saskaņā ar Regulu Nr. 343/2003 nolemj lūgt citai dalībvalstij kā atbildīgajai dalībvalstij (atpakaļ)uzņemt attiecīgo personu. Tiesību normas, kas tika aplūkotas lietā, kurā ir taisīts spriedums *Cimade* un *GISTI*, būtībā bija identiskas tām, kuru interpretācija tiek lūgta šajā gadījumā. Tomēr lietas atšķiras divos aspektos. Pirmkārt, piekļuve darba tirgum nav viens no minimālajiem vai materiālajiem uzņemšanas nosacījumiem Direktīvu 2003/9 un 2013/33 izpratnē. Proti, tiesību uz piekļuvi darba tirgum mērķis nav apmierināt pieteikuma iesniedzēja pamata vai būtisku vajadzību. Otrkārt, atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūra pamatlietās ir pavirzījusies tālāk nekā procedūra, attiecībā uz kuru tika pasludināts spriedums *Cimade* un *GISTI*, jo pamatlietās attiecībā uz ieinteresētajām personām jau ir pieņemts pārsūtīšanas lēmums.

1. Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkta gramatiskā interpretācija

51. Pirmkārt, no Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkta izriet, ka "pieteikuma iesniedzējam" ir jāļauj iesaistīties uzņemošās dalībvalsts darba tirgū.

52. Jēdziens "pieteikuma iesniedzējs" šīs direktīvas 2. panta b) punktā ir definēts kā "trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas sagatavojis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, par kuru vēl nav pieņemts galīgais lēmums".

53. Iesākumā jānorāda, ka Savienības likumdevējs šeit atsaucas uz jēdziena "pieteikuma iesniedzējs" definīciju, kas ir vienota visos tiesību aktos, kuri veido KEPS [12]. Proti, pašreizējā Savienības tiesību stāvoklī nevienā no šo sistēmu veidojošajiem tiesību instrumentiem nav noteikta ne pieteikuma iesniedzēja definīcija, ne arī tā tiesiskais statuss tieši saistībā ar (atpakaļ)uzņemšanas un nosūtīšanas

11 Padomes Direktīva (2003. gada 27. janvāris), ar ko nosaka obligātos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai (OV 2003, L 31, 18. lpp.), kas ir aizstāta ar Direktīvu 2013/33.

12 Šajā nozīmē skat. Direktīvas 2011/95 2. panta i) punktu, Direktīvas 2013/32 2. panta c) punktu un Regulas Nr. 604/2013 2. panta c) punktu.

procedūru atbilstoši Regulai Nr. 604/2013. Spriedumā *Cimade* un *GISTI* Tiesa, ņemot vērā Direktīvas 2003/9 2. un 3. panta noteikumus, jau bija konstatējusi, ka pastāv tikai viena starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju kategorija, kas ietver visus trešo valstu valstspiederīgos un bezvalstniekus, kuri iesnieguši patvēruma pieteikumu [13].

54. Attiecībā uz Direktīvas 2013/33 2. panta b) punktā minēto jēdziena "pieteikuma iesniedzējs" definīciju norādīšu vispirms, ka, franču valodas versijā izmantojot nenoteiktu īpašības vārdu "tout [ressortissant de pays tiers ou tout apatride]" ("visi [trešo valstu valstspiederīgie vai bezvalstnieki]") un angļu valodas versijā nenoteikto artikulu "a [third-country national or a stateless person]" ("[trešo valstu valstspiederīgais vai bezvalstnieks]"), Savienības likumdevējs parāda, ka neviens trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks netiek *a priori* izslēgts no pieteikuma iesniedzēja statusa. Pēc tam, lai gan tajā tiek prasīts, lai pieteikuma iesniedzējs būtu iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, tomēr jākonstatē, ka šī noteikuma izpildei netiek prasīts, lai šis pieteikums būtu iesniegts dalībvalstī, kura ir atbildīga par šī pieteikuma izskatīšanu Regulas Nr. 604/2013 izpratnē [14]. Visbeidzot, minēšu, ka atbilstoši šai definīcijai, ieinteresētā persona saglabā savu statusu, līdz tiek "pieņemts galīgais lēmums [par tās starptautiskās aizsardzības pieteikumu]". Tiesa uzskata, ka attiecīgā persona tātad savu pieteikuma iesniedzēja statusu zaudē tikai galīgā lēmuma pieņemšanas brīdī [15]. Tas nozīmē, ka administratīvā iestāde un – attiecīgā gadījumā – tiesu iestāde pieņem galīgo lēmumu attiecībā uz starptautiskā aizsardzības saņēmēja statusa atzīšanu.

55. Taču pārsūtīšanas lēmums, kas pieņemts, pamatojoties uz Regulas Nr. 604/2013 26. pantu, nav "galīgais lēmums" par starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kura vienīgā rezultātā var zaudēt pieteikuma iesniedzēja statusu.

56. Kā Tiesa ir uzsvērusi 2018. gada 31. maija spriedumā *Hassan* [16], uz pārsūtīšanas lēmumu attiecas īpašais Regulā Nr. 604/2013 paredzētais mehānisms atbildīgās dalībvalsts noteikšanai un šīs regulas 26. un 27. pantā noteiktā stingrā procesuālā kārtība.

57. Ar lēmumu par pārsūtīšanu netiek izlemts ne par pieteikuma pieņemamību, ne par tā pamatotību. Proti, no Direktīvas 2013/32 33. panta izriet, ka gadījumā, ja pieteikums netiek izskatīts saskaņā ar Regulu Nr. 604/2013 – kā tas ir gadījumā, kad tiek pieņemts pārsūtīšanas lēmums saskaņā ar šīs regulas 26. panta 1. punktu –, dalībvalsts nevar uzskatīt šo pieteikumu par nepieņemamu [17]. Dalībvalstij nav arī jāpārbauda, vai pieteikuma iesniedzējs atbilst starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanas nosacījumiem [18]. Proti, pārsūtīšanas lēmuma pieņemšana nozīmē, ka atbildība par šo izskatīšanu tiek nodota tās dalībvalsts, kura tiek noteikta par atbildīgo, iestādēm [19].

58. Ņemot vērā šos elementus, tā kā pārsūtīšanas lēmums nav lēmums, ar kuru tiek galīgi nolemts par starptautiskās aizsardzības pieteikumu, tā pieņemšanas rezultātā attiecīgajai personai nevar atņemt ne "pieteikuma iesniedzēja" statusu Direktīvas 2013/33 2. panta b) punkta izpratnē, ne ar šo statusu saistītās tiesības.

13 Skat. spriedumu *Cimade* un *GISTI* (40. punkts).

14 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Cimade* un *GISTI* (40. punkts).

15 Šajā nozīmē skat. spriedumus *Cimade* un *GISTI* (53. punkts), kā arī 2018. gada 19. jūnijs, *Gnandi* (C-181/16, EU:C:2018:465, 63. punkts).

16 C-647/16, EU:C:2018:368, 41. un nākamie punkti.

17 Direktīvas 2013/32 33. panta 2. punktā Savienības likumdevējs izsmeļoši uzskaita gadījumus, kuros dalībvalstis var uzskatīt pieteikumu par nepieņemamu. Jākonstatē, ka situācija, kad starptautiskās aizsardzības pieteikums netiek izskatīts saskaņā ar Regulu Nr. 604/2013, šajā sarakstā nav ietverta.

18 Šajā nozīmē skat. Direktīvas 2013/32 33. panta 1. punktu.

19 Regulas Nr. 604/2013 18. panta 2. punktā no atbildīgās dalībvalsts tiek prasīts, lai tā izskata vai pabeidz izskatīt šo pieteikumu, tādējādi nodrošinot izskatīšanas procedūras nepārtrauktību.

59. Otrkārt, no šīs direktīvas 15. panta 1. punkta izriet, ka pieteikuma iesniedzējam ir jābūt piekļuvei darba tirgum ne vēlāk kā deviņus mēnešus pēc viņa pieteikuma iesniegšanas dienas līdz brīdim, kad kompetentā iestāde pieņem "pirmajā instancē pieņemto lēmumu". Turklāt saskaņā ar minētās direktīvas 15. panta 3. punktu laikposms, kurā pieteikuma iesniedzējs var izmantot šo piekļuvi, gadījumā, ja tiek pārsūdzēts noraidošs lēmums, ir līdz brīdim, kad pieteikuma iesniedzējam tiek paziņots par prasības noraidīšanu.

60. Savienības likumdevējs Direktīvā 2013/33 nav definējis jēdzienu "pirmās instances lēmums". Šajā nolūkā ir jāatsaucas uz Direktīvas 2013/32 III nodaļā noteiktajām tiesību normām. No tās 32. un 33. pantā noteiktajām tiesību normām izriet, ka pirmās instances lēmums ir lēmums, ar kuru atbildīgā iestāde lemj vai nu par starptautiskās aizsardzības pieteikuma pieņemamību, vai arī par tā būtību. Atgādināšu, ka, pieņemot pārsūtīšanas lēmumu, kompetentā valsts iestāde nelemj ne par vienu, ne par otru. Turklāt precizēšu – ja šī iestāde pārsūtīšanas lēmumam pievieno lēmumu neveikt starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, šis pēdējais minētais lēmums arī neietilpst gadījumos, kad dalībvalstis pieteikumu var atzīt par nepieņemamu Direktīvas 2013/32 33. panta izpratnē. Šajā situācijā ne pārsūtīšanas lēmums, kas tiek pieņemts saskaņā ar Regulas Nr. 604/2013 26. panta 1. punktu, ne – attiecīgā gadījumā – lēmums, ar ko kompetentā valsts iestāde nolemj neveikt starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, nav "pirmās instances lēmums" Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkta izpratnē, ar kuru vienīgo var izbeigt šajā tiesību normā paredzētās tiesības uz piekļuvi darba tirgum.

61. Šādos apstākļos pārsūtīšanas lēmuma pieņemšanas sekas nevar būt tādas, ka attiecīgajai personai tiek atņemts tās pieteikuma iesniedzēja statuss un šīs direktīvas 15. panta 1. punktā paredzētās tiesības piekļūt darba tirgum.

62. Tas nozīmē, ka ikviena persona, kas dalībvalsts iestādēm iesniedz starptautiskās aizsardzības pieteikumu, pat ja šī dalībvalsts nav atbildīga par pieteikuma izskatīšanu un nav lēmusi par tā pieņemamību vai pamatotību, tiek uzskatīta par tādu, kurai ir tiesības piekļūt darba tirgum minētās direktīvas 15. panta 1. punkta izpratnē.

2. Sistēma, kurā ietilpst Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkts

63. Pirmkārt, norādīšu, ka saskaņā ar Direktīvas 2013/33 3. panta 1. punktu tās darbības joma attiecas uz "visiem trešo valstu valstspiederīgajiem un bezvalstniekiem, kas gatavo starptautiskās aizsardzības pieteikumu dalībvalsts teritorijā [..], *kamēr viņiem atļauts uzturēties dalībvalsts teritorijā kā pieteikuma iesniedzējiem*" [20].

64. Nosacījums, saskaņā ar kuru pieteikuma iesniedzējam ir jāļauj palikt teritorijā, ir obligāts, ņemot vērā šīs direktīvas mērķi. Proti, saskaņā ar tās 1. pantu šīs direktīvas mērķis ir noteikt "standartus [pieteikuma iesniedzēju] uzņemšanai". Taču uzņemšanu var veikt tikai tā dalībvalsts, kuras teritorijā pieteikuma iesniedzējs uzturas un kurā starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas dēļ ir atļauts palikt.

65. Norādīšu, ka frāze "palikt dalībvalstī" ir definēta Direktīvas 2013/32 2. panta p) punktā un nozīmē "palikt tās dalībvalsts teritorijā [..], kurā sagatavots starptautiskās aizsardzības pieteikums vai kurā tas tiek izskatīts". Tādējādi Tiesa spriedumā *Cimade* un *GISTI* secināja, ka patvēruma meklētājiem ir tiesības uzturēties ne tikai tās dalībvalsts teritorijā, kurā tiks izskatīts patvēruma pieteikums, bet arī tās dalībvalsts teritorijā, kurā šis pieteikums ir iesniegts [21].

20 Mans izcēlums.

21 Skat. spriedumu *Cimade* un *GISTI* (48. punkts).

66. Nosacījums, saskaņā ar kuru pieteikuma iesniedzējam ir jāļauj uzturēties teritorijā, tādējādi ļauj nodrošināt uzņemšanas nosacījumu piešķiršanu neatkarīgi no pieteikuma izskatīšanas procedūras posma. Tāda nozīme ir tostarp Direktīvas 2013/33 8. apsvērumam, saskaņā ar kuru, lai visā Savienībā nodrošinātu vienādu attieksmi pret pieteikuma iesniedzējiem, šī direktīva "būtu jāpiemēro visos procedūru posmos un visu veidu procedūrās saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, visās tajās vietās un iestādēs, kur uzņem pieteikuma iesniedzējus, un tikmēr, kamēr vien viņiem ir atļauts palikt dalībvalstu teritorijā kā pieteikuma iesniedzējiem".

67. Atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūra, kas tiek īstenota saskaņā ar Regulu Nr. 604/2013, pēc būtības ir "procedūra saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikumiem". Runa ir par administratīvu procesu, kura mērķis saskaņā ar šīs regulas 1. pantu ir paredzēt kritērijus un mehānismus atbildīgās dalībvalsts noteikšanai.

68. Tādējādi saskaņā ar minētās regulas 20. panta 1. punktu process, kurā nosaka atbildīgo dalībvalsti, sākas, tiklīdz *kādā no* dalībvalstīm *pirmo reizi* tiek iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums. Regulas Nr. 604/2013 11. apsvērumā Savienības likumdevējs piebilst, ka "Direktīva [2013/33] būtu jāpiemēro atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūrai, kā noteikts saskaņā ar šo regulu". Atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūra praksē notiek, kamēr pieteikuma iesniedzējs atrodas uzņemošās dalībvalsts teritorijā. Lai nodrošinātu vienādu attieksmi, kā to vēlas Savienības likumdevējs, tātad ir nepieciešams, lai pieteikuma iesniedzējs, par kuru ir pieņemts pārsūtīšanas lēmums, spētu izmantot Direktīvā 2013/33 paredzētos uzņemšanas nosacījumus. Ar Regulas Nr. 604/2013 27. panta 3. punkta a) apakšpunktu turklāt pieteikuma iesniedzējam, par kuru ir pieņemts šāds lēmums, tiek tieši piešķirtas "tiesības palikt attiecīgajā dalībvalstī" gadījumā, ja viņš ir cēlis prasību par lēmumu, līdz brīdim, kad kļūst zināms šīs prasības rezultāts.

69. Uz šādu pieteikuma iesniedzēju tātad attiecas Direktīvas 2013/33 darbības joma, līdz ar to viņu *a priori* nevar izslēgt no tajā paredzēto uzņemšanas nosacījumu piemērošanas.

70. Tieši šādā nozīmē Tiesa lēma spriedumā lietā *Cimade* un *GISTI*. Proti, tā nosprieda, ka "tikai ar faktisku [pieteikuma iesniedzēja] pārvietošanu, ko īsteno pieprasījuma iesniedzēja dalībvalsts, tiek izbeigta tās veiktā [..] pieteikuma izskatīšana, kā arī apturēts tās pienākums nodrošināt minimālos uzņemšanas nosacījumus" [22]. Šī judikatūra tieši tāpat ir piemērojama, nodrošinot uzņemšanas nosacījumus, kas nav materiālie uzņemšanas nosacījumi, kā, piemēram, piekļuvi darba tirgum. Proti, nosacījums, saskaņā ar kuru pieteikuma iesniedzējam ir jāļauj uzturēties teritorijā, ir piemērojams neatkarīgi no tā, kāda ir vajadzība, ko Savienības likumdevējs ir paredzējis apmierināt.

71. Otrkārt, norādīšu, ka saskaņā ar Direktīvas 2013/33 15. panta 2. punktu dalībvalstīm ir jādefinē piekļuves darba tirgum nosacījumi, ievērojot efektivitātes principu.

72. Lai gan Savienības likumdevējs šīs direktīvas 17., 18. un 20. pantā paredz samērā precīzas tiesību normas attiecībā uz uzņemšanas materiālo nosacījumu piešķiršanas, ierobežošanas un atsaukšanas noteikumiem, ir jākonstatē, ka tajā netiek paredzētas analogas normas attiecībā uz piekļuves darba tirgum nosacījumiem [23]. Tādējādi Savienības likumdevējs ļauj dalībvalstīm saskaņā ar to tiesībām lemt par nosacījumiem, kādos tās šādu piekļuvi piešķir.

73. Tomēr piebildīšu, ka Savienības likumdevējs ir noteicis divas atrunas.

22 Skat. spriedumu *Cimade* un *GISTI* (55. punkts).

23 Attiecībā uz apstākļiem, kuros dalībvalsts var ierobežot vai atcelt materiālos uzņemšanas nosacījumus, skat. 2019. gada 12. novembra spriedumu *Haqbin* (C-233/18, EU:C:2019:956).

74. Pirmām kārtām, lai gan dalībvalstīm ir tiesības ieviest citus nosacījumus, kas nav tieši minēti šīs direktīvas 15. panta 1. punktā, tām tomēr ir jāgarantē *efektīva piekļuve* darba tirgum. Citiem vārdiem sakot, ja Savienības tiesībās nav noteikumu, tad katras dalībvalsts iekšējā tiesību sistēmā noteiktajiem nosacījumiem attiecībā uz piekļuvi šim tirgum ir jābūt tādiem, ka tie nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina šo Savienības tiesību sistēmā piešķirto tiesību īstenošanu [24]. Šādā situācijā valsts noteikums, ar ko pieteikuma iesniedzējam tiek atņemts šis statuss, pamatojot ar to, ka viņam tiek piemērota pārsūtīšanas procedūra, šķiet, ir pretrunā Savienības likumdevēja noteiktajam principam, jo ar šādu noteikumu pieteikuma iesniedzējam tiek liegts izmantot tiesības, kas turklāt ir saistītas ar šo statusu.

75. Otrām kārtām, lai gan dalībvalstis ar savu nodarbinātības politiku saistītu iemeslu dēļ var piešķirt prioritātes noteiktām iedzīvotāju kategorijām, runa var būt tikai par Savienības pilsoņiem, Eiropas Ekonomikas zonas valstspiederīgajiem un trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri likumīgi uzturas valstī. No Direktīvas 2013/33 15. panta 2. punkta izriet, ka ar valsts nodarbinātības politiku saistīti iemesli nevar būt pamats iedalīt pieteikuma iesniedzējus atkarībā no tā, vai viņu pieteikumu izskatīs uzņemošā dalībvalsts vai dalībvalsts, kuru kompetentās valsts iestādes ir noteikušas par atbildīgo saskaņā ar Regulā Nr. 604/2013 noteiktajiem kritērijiem.

76. Tādējādi arī Direktīvas 2013/33 konteksts un vispārējā sistēma liecina par labu tādai tās 15. panta 1. punkta interpretācijai, saskaņā ar kuru pārsūtīšanas lēmuma pieņemšanas sekas nevar būt tādas, ka attiecīgā persona zaudē pieteikuma iesniedzēja statusu un saskaņā ar šo tiesību normu tai piešķirtās tiesības piekļūt darba tirgum.

77. Uzskatu, ka šīs direktīvas mērķis, kā arī pienākums ievērot pamattiesības apstiprina šo interpretāciju.

3. Direktīvas 2013/33 teleoloģiskā analīze

78. Saskaņā ar Direktīvas 2013/33 35. apsvērumu pamattiesības ir atsauces sistēma, kurai atbilst pieteikuma iesniedzēja uzņemšanas standarti. Tādējādi šīs direktīvas II nodaļā izklāstītie noteikumi ir vērsti uz to, lai nodrošinātu pieteikuma iesniedzēja efektīvu aizsardzību uzņemošajā dalībvalstī, apmierinot viņa vajadzības, ievērojot viņa pamattiesības, it īpaši viņa cieņu, un aizsardzība ir nepārtraukta un nodrošina vienādu attieksmi.

79. Direktīvā 2013/33 noteiktie uzņemšanas nosacījumi galvenokārt attiecas uz pieteikuma iesniedzēja galveno un tūlītējo vajadzību apmierināšanu. Šie nosacījumi ir definēti šīs direktīvas 2. panta g) punktā ar terminu "uzņemšanas materiālie nosacījumi" (mājoklis, pārtika, apģērbs un dienasnauda). Spriedumā *Cimade* un *GISTI* Tiesa nosprieda, ka pieteikuma iesniedzējam tos nevar liegt pat uz pagaidu laiku pēc viņa pieteikuma iesniegšanas un pirms viņa pārsūtīšanas uz atbildīgo dalībvalsti, lai nebūtu riska pārkāpt tostarp Direktīvas 2003/9 mērķi un Hartas 1. pantā ietverto prasību respektēt un aizsargāt cilvēka cieņu [25].

80. Direktīvā 2013/33 noteikto uzņemšanas nosacījumu mērķis ir turklāt arī apmierināt citas pieteikuma iesniedzēja vajadzības, kamēr viņa uzturēšanās uzņemošās dalībvalsts teritorijā var ilgt ilgāku laiku. Lai gan šo nosacījumu mērķis nav apmierināt viņa vitālās vajadzības, tomēr to mērķis ir nodrošināt Hartā nostiprināto pamattiesību ievērošanu, piemēram, ģimenes vienotību (Hartas 7. pants un Direktīvas 2013/33 12. pants), bērna aizsardzību (Hartas 24. pants un Direktīvas 2013/33 23. pants), tiesības uz izglītību un profesionālo izglītību (Hartas 14. pants, kā arī Direktīvas 2013/33 14. un 16. pants), piekļuvi veselības aprūpei (Hartas 35. pants, kā arī

24 Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2016. gada 20. oktobris, *Danqua* (C-429/15, EU:C:2016:789, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).

25 Skat. spriedumu *Cimade* un *GISTI* (56. punkts).

Direktīvas 2013/33 13. un 19. pants) vai arī tiesības strādāt (Hartas 15. pants un Direktīvas 2013/33 15. pants). Tādējādi piekļuvei darba tirgum – tāpat kā arī izglītībai nepilngadīgām personām – ir jāļauj apmierināt pieteikuma iesniedzēja objektīvu vajadzību, uzturoties uzņemošās dalībvalsts teritorijā.

81. Dalībvalsts tātad nevar liegt pieteikuma iesniedzējam izmantot šo uzņemšanas nosacījumu, neriskējot pārkāpt Direktīvas 2013/33 mērķus, kā arī pamattiesības, kas pieteikuma iesniedzējam izriet no Hartas.

82. Pirmkārt, Direktīvas 2013/33 11. un 23. apsvērumā ir skaidri pausta Savienības likumdevēja griba nodrošināt pieteikuma iesniedzējam cilvēka cienīgu dzīves līmeni viņa uzturēšanās laikā uzņemošajā dalībvalstī un veicināt viņa pašpietiekamību.

83. Tiesībām uz darbu, kas ir nostiprinātas daudzos starptautiskos un reģionālos tiesību aktos par cilvēktiesībām [26], ir nozīme ne tikai personības izaugsmē un arī personas sociālajā un ekonomiskajā integrācijā sabiedrībā, bet arī viņas cieņas saglabāšanā.

84. Savā 2007. gada ziņojumā par bēgļu integrāciju Eiropas Savienībā Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstais komisārs bēgļu jautājumos īpaši norāda uz neatkarību, atzīšanu un sociālo statusu, ko pieteikuma iesniedzējs iegūst ar profesionālo darbību [27]. Apvienoto Nāciju Organizācijas Ekonomikas un sociālo lietu padome savā Vispārējā komentārā Nr. 18 par tiesībām uz darbu [28] savukārt uzsver, ka, lai gan šīs tiesības nav uztveramas kā absolūtas un beznosacījumu tiesības iegūt darbu [29], tās ir nepieciešamas citu cilvēktiesību īstenošanai, ka tās nav nodalāmas no cilvēka cieņas un ir tās daļa, ka tās nodrošina gan personas un viņas ģimenes izdzīvošanu, gan, ja darbs ir brīvi izvēlēts un saskaņots, personas izaugsmi kopienas ietvaros [30]. Apvienoto Nāciju Organizācijas Ekonomikas un sociālo lietu padomes ieskatā šī iemesla dēļ piekļuve darbam ir jāgarantē it īpaši nelabvēlīgā stāvoklī esošām un atstumtām personām un grupām, tādējādi nodrošinot pienācīgu eksistenci [31]. Tas ir arī viens no iemesliem, kādēļ *Supreme Court* (Augstākā tiesa) savā 2017. gada 30. maija spriedumā [32] nosprieda, ka Konstitūcijai pretrunā ir iepriekšējie Īrijas tiesību akti, saskaņā ar kuriem pieteikuma iesniedzējs, lai kas viņš arī būtu bijis, nevarēja iesaistīties darba tirgū, pirms tiek pieņemts lēmums par viņa pieteikumu [33]. Minētajā lietā bija iesaistīta situācija, kādā atradās pieteikuma iesniedzējs no Birmas, kuram bija atteikta piekļuve darba tirgum, lai gan viņa pieteikums tika skatīts astoņus gadus. Šajā laikposmā pieteikuma iesniedzējs bija izmantojis materiālos uzņemšanas nosacījumus, kā arī iknedēļas pabalstu 19 EUR apmērā. Augstākā tiesa nosprieda, ka, pilnībā aizliedzot piekļuvi darba tirgum, lai gan starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas procedūrai nav nekāda ierobežojuma laikā, šādi tiesību akti indivīdam rada kaitējumu, kura novēršana bija tieši paredzēta Konstitūcijā [34].

26 Skat., piemēram, Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas, ko 1948. gada 10. decembrī pieņēmusi Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja, 23. pantu vai Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām, ko 1966. gada 16. decembrī pieņēmusi Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja un kas stājies spēkā 1976. gada 3. janvārī, 6. pantu, kura 1. punktā tiesības uz darbu ir nostiprinātas šādi: "Šā pakta dalībvalstis atzīst tiesības uz darbu, kuras ietver katra cilvēka tiesības uz to, lai viņam būtu iespēja pelnīt sev iztiku ar darbu, ko viņš brīvi izvēlas vai pieņem, un veiks attiecīgos pasākumus šo tiesību garantēšanai." Skat. arī Eiropas Sociālās hartas, kas parakstīta Turīnā 1961. gada 18. oktobrī, 1. pantu, kā arī Starptautiskās Darba organizācijas Konvencijas Nr. 168 par nodarbinātības veicināšanu un aizsardzību pret bezdarbu, kas pieņemta Ženēvā 1988. gada 21. jūnijā, preambulu un attiecībā uz bēgļiem – Konvencijas par bēgļa statusu, kas parakstīta Ženēvā 1951. gada 28. jūlijā (Apvienoto Nāciju Organizācijas līgumu krājums, 189. sēj., 150. lpp., Nr. 2545, 1954), 17. un 19. pantu.

27 *Note on the Integration of Refugees in the European Union*, pieejama šādā interneta vietnē: https://www.unhcr.org/protection/integration/463b462c4/note-integration-refugees-european-union.html (14. punkts).

28 Tiesības uz darbu, Vispārējais komentārs Nr. 18, kas pieņemts 2005. gada 24. novembrī, Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 6. pants, pieejams šādā interneta vietnē: http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=4slQ6QSmlBEDzFEovLCuW1a0Szab0oXTdImnsJZZVQfUKxXVisd7Dae%2FCu%2B13J253bHC9qqkloiEoXmdKX6hxKmueE3OfasXtvIBCDyulRlnte7Ne6tr02OMha%2FfFY7J. Turpmāk tekstā – "Vispārējais komentārs Nr. 18".

29 Vispārējā komentāra Nr. 18 6. punkts.

30 Vispārējā komentāra Nr. 18 1. punkts.

31 Vispārējā komentāra Nr. 18 31. punkta a) apakšpunkts.

32 Skat. šo secinājumu 4. zemsvītras piezīmi.

33 It īpaši skat. šī sprieduma 19.–21. punktu.

34 Skat. minētā sprieduma 20. punktu.

85. Attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju darbs tādējādi acīmredzami palīdz saglabāt viņa cieņu, jo no šī darba gūtie ienākumi viņam ļauj ne tikai sevi uzturēt, bet arī iegūt mitekli ārpus uzņemšanas institūcijām, kurā viņš vajadzības gadījumā var uzņemt savu ģimeni. Nav nekādu šaubu, ka migrācijas piespiedu rakstura un ar to saistītās bieži vien traumatiskās pieredzes kontekstā pieteikuma iesniedzējam izteiktais atteikums veikt jebkādu profesionālo darbību var padziļināt pieteikuma iesniedzēja neaizsargātību, viņa situācijas nedrošību un dažreiz – izolēšanu un sociālo atstumtību, no kuras viņš jau ir cietis, vēl jo vairāk tādēļ, ka gaidīšanas laiks var būt vairāki mēneši. Šajā situācijā ir jāuzsver, ka pieteikuma iesniedzējs, attiecībā uz kuru ir uzsākta (atpakaļ)uzņemšanas un – attiecīgā gadījumā – pārsūtīšanas procedūra, galu galā atrodas nedrošākā situācijā nekā pieteikuma iesniedzējs, kas no tās tiks atbrīvots. Šeit es ņemu vērā īpaši garos termiņus, kuros iekļaujas (atpakaļ)uzņemšanas un pārsūtīšanas procedūras, kas saskaņā ar Regulas Nr. 604/2013 29. pantu ir no sešiem līdz astoņpadsmit mēnešiem. Ņemu arī vērā faktiski īstenoto pārsūtīšanas gadījumu skaitu salīdzinājumā ar paziņotajiem pārsūtīšanas lēmumiem [35]. Tādējādi 2012. gadā Tiesa jau spriedumā *Cimade* un *GISTI* norādīja, ka Regulā Nr. 343/2003 noteiktās procedūras iznākums atsevišķos gadījumos var būt tāds, ka patvēruma meklētājs vispār netiek pārsūtīts uz dalībvalsti, kas saņēmusi pieprasījumu, bet gan paliek tajā dalībvalstī, kurā viņš ir iesniedzis savu patvēruma pieteikumu [36]. Ziņojumi par Regulas Nr. 604/2013 īstenošanu norāda uz to pašu [37].

86. Ņemot vērā šos termiņus, pieteikuma iesniedzēja izslēgšana no darba tirgus turklāt var radīt paaugstinātu bēgšanas risku – ko piekļuve darbam turklāt varētu samazināt – un nelikumīgo darba vietu pieaugumu, lai gan dalībvalstis ļoti pamatoti cenšas cīnīties pret šīm parādībām un ar tām saistīto ļaunprātīgo rīcību.

87. Turklāt ir svarīgi uzsvērt, ka gadījumā, ja pieteikuma iesniedzējam nav savu finanšu līdzekļu, viņa izslēgšana no piekļuves darba tirgum nozīmē, ka uzņēmējai dalībvalstij viņam ir jānodrošina cienīgs dzīves līmenis, tostarp nodrošinot viņam uzņemšanas materiālos nosacījumus atbilstoši Direktīvas 2013/33 17.–20. pantā paredzētajiem nosacījumiem. Šādai uzņemšanai ir nepieciešami materiālie, finanšu un cilvēku resursi. Šajā situācijā ir acīmredzams, ka piekļuves darba tirgum piešķiršana atvieglo migrācijas spiedienu, kā arī sociālās un finanšu izmaksas, kas gulstas uz uzņemošo dalībvalsti, tādējādi ļaujot šai dalībvalstij koncentrēties uz palīdzības sniegšanu visneaizsargātākajām pieteikumu iesniedzēju kategorijām.

88. Turklāt situācijā, kuru raksturo uzņemšanas nosacījumu sistēmiska neizpildīšana, pieteikuma iesniedzēju izslēgšana no likumīgā darba tirgus varētu radīt dalībvalstij risku, ka tiks pārkāpti Hartas 1. un 4. pantā noteiktie principi. Eiropas Cilvēktiesību tiesa šādi ir lēmusi 2014. gada 11. decembra spriedumā AL.K pret Grieķiju [38]. Šajā lietā prasītājs apgalvoja, ka Grieķijas Republika viņam nav nodrošinājusi cienīgus uzņemšanas nosacījumus un ir viņam liegusi uzlabot dzīves apstākļus, tostarp – atsakot viņam darba atļauju. Savā spriedumā Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka tiesību uz piekļuvi darba tirgum pārkāpums, ņemot vērā administratīvos šķēršļus, kā arī praktiskus šķēršļus vispārējā ekonomikas krīzes kontekstā kopā ar dzīvesvietas neesamību uzņemšanas institūcijā, var būt degradējoša attieksme Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas [39] 3. panta izpratnē.

35 Skat. *Eurostat* 2019. gada septembrī sniegto statistiku *Dublin statistics on countries responsible for asylum application*, it īpaši sadaļā *Implemented transfers within the Dublin procedure*, pieejama šādā interneta vietnē: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Dublin_statistics_on_countries_responsible_for_asylum_application#Implemented_transfers_within_the_Dublin_procedure.

36 Skat. spriedumu *Cimade* un *GISTI* (45. punkts).

37 Skat. novērtējumu rezultātus, kas ir minēti 2016. gada 4. maija Priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (COM(2016) 270 *final*), kurā Eiropas Komisija uzsver, ka 2014. gadā tikai aptuveni ceturtajai daļai no visiem akceptētajiem uzņemšanas un (atpakaļ)uzņemšanas pieprasījumiem sekoja faktiska pārsūtīšana (11. lpp.).

38 CE:ECHR:2014:1211JUD006354211, 56.–60. punkts.

39 Parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī.

89. Ņemot vērā šos apstākļus, nekas neattaisno to, ka pieteikuma iesniedzējam, par kuru ir pieņemts pārsūtīšanas lēmums, tiek liegta piekļuve darba tirgum, ja viņam ir atļauts palikt uzņemošās dalībvalsts teritorijā.

90. Otrkārt, KEPS, kurā ietilpst Direktīva 2013/33 un Regula Nr. 604/2013, saskaņā ar LESD 67. panta 2. punktu un 80. pantu ir balstīta kopējā politikā, kurai ir jābūt taisnīgai attiecībā pret trešo valstu valstspiederīgajiem [40]. Izņemot tiesību normas attiecībā uz mazāk aizsargātām personām, Savienības likumdevējs Direktīvā 2013/33 ļoti skaidri parāda savu nodomu nodrošināt vienādu attieksmi pret visiem pieteikuma iesniedzējiem, vienādojot un saskaņojot viņu statusu, kā arī ar to saistītās tiesības un pienākumus. Tādējādi uzņemšanas standartu saņēmēju lokā tas ietver personas, kuras lūdz piešķirt alternatīvo aizsardzību, uz kurām neattiecās iepriekšējie Direktīvas 2003/9 noteikumi [41].

91. Direktīvas 2013/33 5. apsvērumā Savienības likumdevējs atgādina Stokholmas programmas mērķus – neatkarīgi no dalībvalsts, kurā pēdējās minētās personas sagatavojušas starptautiskās aizsardzības pieteikumu, tām nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi attiecībā uz uzņemšanas apstākļiem. Tādējādi mērķis, kā Savienības likumdevējs uzsver šīs direktīvas 11. apsvērumā, ir nodrošināt salīdzināmus dzīves apstākļus visās dalībvalstīs un, kā tas norāda direktīvas 12. apsvērumā, – samazināt pieteikuma iesniedzēju "otrreizēju plūsmu" dažādo uzņemšanas nosacījumu dēļ.

92. Direktīvas 2013/33 8. apsvērums arī ir ļoti informējošs, jo tajā tiek apstiprināts, ka, lai visā Savienībā nodrošinātu vienādu attieksmi pret pieteikuma iesniedzējiem, šī direktīva ir jāpiemēro visos procedūru posmos un visu veidu procedūrās saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, visās tajās vietās un iestādēs, kur uzņem pieteikuma iesniedzējus, un tikmēr, kamēr vien viņiem ir atļauts palikt dalībvalstu teritorijā šajā statusā.

93. Ņemot vērā šo mērķi un tā formulējumu, nav nekādu šaubu, ka Savienības likumdevējs nav paredzējis ieviest neviendabīgu tiesību sistēmu un it īpaši – atšķirīgu attieksmi uzņemšanas jomā pret trešo valstu valstspiederīgajiem, kuru pieteikumu izskata uzņemošā dalībvalsts, un tiem, kuru pieteikumu izvērtēs dalībvalsts, kas norādīta kā atbildīgā dalībvalsts saskaņā ar Regulu Nr. 604/2013. Pieteikuma iesniedzēja, kuram ir atļauts palikt uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, vajadzības ir tādas pašas, gaidot galīgo lēmumu par viņa starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kā arī gaidot viņa faktisko pārsūtīšanu uz atbildīgo dalībvalsti. Šādā situācijā nebūtu ne objektīvi, ne arī saprātīgi otrajā gadījumā liegt iespēju regulāri strādāt un apmierināt savas vajadzības, lai gan otrajā gadījumā uzturēšanās ilgums uzņemošās dalībvalsts teritorijā var būt ilgāks nekā pirmajā. Ir jāņem vērā Regulas Nr. 604/2013 21.–25. pantā un 29. pantā noteiktie (atpakaļ)uzņemšanas un pārsūtīšanas procedūras termiņi, kā arī gadījumi, kad bieži pārsūtīšana netiek veikta noteiktajos termiņos. Šādā gadījumā atgādināšu, ka atbildīgā dalībvalsts tiek atbrīvota no sava pienākuma, jo pieprasījuma iesniedzēja dalībvalsts, kas ir tā pati uzņēmēja dalībvalsts, kļūst atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu [42].

94. Ņemot vērā visus šos elementus, līdz ar to uzskatu, ka Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā dalībvalsts tiesību akti, saskaņā ar kuriem pieteikuma iesniedzējam tiek atteikta piekļuve darba tirgum, pamatojot ar to, ka kompetentā valsts iestāde par viņu ir pieņēmusi lēmumu pārsūtīt uz dalībvalsti, kuru tā ir identificējusi kā atbildīgo dalībvalsti saskaņā ar Regulas Nr. 604/2013 26. pantu.

95. Šāda lēmuma pieņemšanas sekas nedrīkst būt tādas, ka trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam, kurš uzņemošajai dalībvalstij ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, tiek atņemts gan pieteikuma iesniedzēja statuss, gan ar to saistītās tiesības.

40 Saskaņā ar LESD 67. panta 2. punktu Savienība izstrādā uz dalībvalstu solidaritāti balstītu kopēju patvēruma politiku. LESD 80. pantā ir norādīts, ka uz Savienības patvēruma politiku attiecas solidaritātes princips un atbildības taisnīga sadalījuma princips starp dalībvalstīm.

41 Skat. Direktīvas 2013/33 13. apsvērumu.

42 Šajā nozīmē skat. Regulas Nr. 604/2013 29. panta 2. punktu.

C. Nosacījuma par pieteikuma iesniedzēja novēlošanos piemērojamība

96. Ar *High Court* (Augstā tiesa) uzdoto ceturto un piekto jautājumu lietā C-322/19 un ar otro jautājumu, ko *International Protection Appeals Tribunal* (Starptautiskās aizsardzības lietu apelācijas tiesa) ir uzdevusi lietā C-385/19, Tiesa būtībā tiek aicināta precizēt, kāda ir rīcība, kas var tikt uzskatīta par novēlošanos, par ko ir vainojams pieteikuma iesniedzējs Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkta izpratnē.

97. *High Court* (Augstā tiesa) it īpaši jautā Tiesai, vai saskaņā ar šo tiesību normu ir iespējams pieteikuma iesniedzēju vainot par novēlošanos, kas izriet, pirmkārt, no tā, ka viņš nav iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu pirmajai ieceļošanas dalībvalstij vai uzturēšanās dalībvalstij – viņa pieteikuma izskatīšanai tādējādi ir jāveic (atpakaļ)uzņemšanas procedūra un vajadzības gadījumā pārsūtīšana uz šo valsti –, un, otrkārt, no tā, ka viņš ir tiesā cēlis prasību par pieņemto lēmumu par viņa pārsūtīšanu.

98. Ar šo jautājumu Tiesa tiek aicināta noteikt viena no Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem – atbilstoši kuram pieteikuma iesniedzējs varētu izmantot piekļuvi darba tirgum – tvērumu. Atgādināšu, ka saskaņā ar šo tiesību normu dalībvalstīm ir jānodrošina, ka pieteikuma iesniedzējam tiek ļauts iesaistīties darba tirgū ne vēlāk kā deviņus mēnešus no dienas, kad iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums, ja "kompetentā iestāde nav pieņēmusi pirmās instances lēmumu un šī novēlošanās nav notikusi pieteikuma iesniedzēja vainas dēļ".

99. Norādīšu, ka Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkta formulējumā nav precizēti apstākļi, kas ļautu uzskatīt, ka par pirmās instances lēmuma novēlotu pieņemšanu var vainot pieteikuma iesniedzēju. Turklāt, arī pārbaudot sistēmu, kurā iekļaujas šī tiesību norma, kā arī šīs direktīvas mērķi, nevar konstatēt šo apstākļu raksturu. Ne no minētās direktīvas nosaukuma un preambulas, ne no tās satura un mērķa neizriet, ka šajā direktīvā būtu paredzēts noteikt procesuālās normas, kas piemērojamas lēmuma pieņemšanai pirmajā instancē, ne arī pienākumus, kas šajā ziņā ir pieteikuma iesniedzējam.

100. Līdz ar to ir jāatsaucas uz Direktīvā 2013/32 paredzētajiem procesuālajiem noteikumiem, kā arī uz to mērķi.

101. Direktīvas 2013/32 II nodaļā "Pamatprincipi un garantijas", kā arī tās III nodaļā "Pirmās instances procedūras" ir noteiktas pieteikuma iesniedzēja tiesības un pienākumi pirmās instances lēmuma pieņemšanas procedūrā. Tādējādi šīs direktīvas 31. panta 3. punkta trešās daļas c) apakšpunktā ir ietverta tieša atsauce uz apstākļiem, kādos valsts iestāde var pieteikuma iesniedzēju vainot par novēlošanos saistībā ar lēmuma pieņemšanu pirmajā instancē. Šajā tiesību normā ir paredzēts, ka dalībvalstis var pagarināt sešu mēnešu termiņu, kas paredzēts, lai pieņemtu lēmumu pirmajā instancē, vēl uz papildu deviņiem mēnešiem, ja "kavēšanos var nepārprotami saistīt *ar to, ka pieteikuma iesniedzējs nav ievērojis savus pienākumus saskaņā ar* [minētās direktīvas] *13. pantu*" [43].

102. Direktīvas 2013/32 13. panta nosaukums ir "Pieteikuma iesniedzēju pienākumi". No šī panta 1. punkta izriet, ka pieteikuma iesniedzējam ir pienākums sadarboties ar kompetento valsts iestādi, lai tā varētu noskaidrot viņa identitāti un citus elementus, kas ir minēti Direktīvas 2011/95 4. panta 2. punktā, proti, vecumu, izcelsmi, tostarp attiecīgo radinieku datus, personu, valstspiederību(-as) un iepriekšējās dzīvesvietas valsti(-is) un vietu(-as), iepriekšējos patvēruma pieteikumus, ceļojumu maršrutus, ceļošanas dokumentus un iemeslus, kādēļ tiek iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums. Šeit runa ir par būtiskiem un nepieciešamiem elementiem faktu un apstākļu novērtēšanā,

43 Mans izcēlums.

kas ir jāveic iestādei valstī, kuras kompetencē ir izskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu. Saskaņā ar Tiesas judikatūru šāds sadarbības pienākums nozīmē, ka pieteikuma iesniedzējam ir, cik vien iespējams, jāsniedz pieprasītie apliecinošie dokumenti un – vajadzības gadījumā – pieprasītie paskaidrojumi un informācija [44].

103. Direktīvas 2013/32 13. pantā Savienības likumdevējs ir atļāvis dalībvalstīm konkretizēt šo sadarbību, nosakot pieteikuma iesniedzējam citus pienākumus, "ciktāl [tādi] ir nepieciešami, lai izskatītu pieteikumu" [45]. Savienības likumdevējs ir uzskatījis, ka dalībvalstis it īpaši var noteikt, ka pieteikuma iesniedzējam jāziņo kompetentajai iestādei vai jāierodas tur personiski, jāiesniedz dokumenti, kas nepieciešami tā pieteikuma izskatīšanai, jāinformē par savu adresi un par tās maiņu, kompetentā iestāde var viņu pārmeklēt, nofotografēt vai arī ierakstīt viņa liecības [46].

104. Lai gan dalībvalstīm tādējādi ir novērtējuma brīvība, tomēr jākonstatē, ka pieteikuma iesniedzējam uzliktajiem pienākumiem ir jābūt saistītiem ar Direktīvas 2011/95 4. pantā noteikto sadarbību. Tiem ir arī jābūt tādiem, kas ļautu iegūt visatbilstošākos pierādījumus, lai noteiktu pieteikuma iesniedzēja nepieciešamību pēc starptautiskās aizsardzības un apkopotu visu informāciju, kas ir vajadzīga viņa ticamības un pieteikuma pamatotības izvērtēšanai. Attiecībā uz pieteikumu par bēgļa statusa piešķiršanu mērķis ir saskaņā ar Direktīvas 2011/95 2. panta d) punktu un pamatojoties uz ļoti konkrētu informāciju noteikt, vai personas bailes tikt vajātai pēc atgriešanās savā izcelsmes valstī ir objektīvi pamatotas. Attiecībā uz alternatīvās aizsardzības pieteikumu mērķis ir novērtēt, ņemot vērā šīs direktīvas 2. panta f) punktu, vai pastāv nopietni un pierādīti iemesli uzskatīt, ka attiecīgajai personai draudētu reāls risks ciest būtisku kaitējumu, ja tā atgrieztos savā izcelsmes valstī. Saskaņā ar minētās direktīvas 4. panta 1. punktu pierādīšanas pienākums ir pieteikuma iesniedzējam. Viņa pienākums ir pēc iespējas ātrāk iesniegt visas ziņas, kas nepieciešamas pieteikuma pamatošanai.

105. Ņemot vērā šos elementus, secinu, ka pieteikuma iesniedzēja pienākumi, uz kuriem Savienības likumdevējs atsaucas saistībā ar pirmās instances lēmuma pieņemšanu Direktīvas 2013/32 13. pantā, kā arī 31. panta 3. punkta trešās daļas c) apakšpunktā, ir jāsaprot kā tādi, kas attiecas tikai uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma pieņemamības un pamatotības novērtējumu.

106. Līdz ar to uz *International Protection Appeals Tribunal* (Starptautiskās aizsardzības lietu apelācijas tiesa) uzdoto otro jautājumu ierosinu atbildēt, ka, īstenojot Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punktu, dalībvalsts pieteikuma iesniedzēju var vainot par novēlošanos saistībā ar pirmās instances lēmuma pieņemšanu tikai tad, ja viņš nav izpildījis sadarbības pienākumus, kas viņam ir noteikti saskaņā ar Direktīvas 2013/32 13. pantu.

107. Tagad ir jānosaka, vai, kā savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu apgalvo *High Court* (Augstā tiesa), dalībvalsts par šādu novēlošanos var vainot [pieteikuma iesniedzēju] tādēļ, ka, pirmkārt, pieteikuma iesniedzējs nav iesniedzis savu starptautiskās aizsardzības pieteikumu pirmajai ieceļošanas vai uzturēšanās dalībvalstij un, otrkārt, ka viņš ir cēlis prasību tiesā par attiecībā uz viņu pieņemto pārsūtīšanas lēmumu.

108. Ņemot vērā KEPS aktu pašreizējo stāvokli, uzskatu, ka ne vienu, ne otru no šiem apstākļiem nevar uzskatīt par tādu, kas ir radījis novēlošanos pieteikuma iesniedzēja vainas dēļ Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkta izpratnē, kas viņam varētu liegt piekļuvi uzņemošās dalībvalsts darba tirgum [47].

44 Skat. spriedumu, 2017. gada 14. septembris, K. (C-18/16, EU:C:2017:680, 38. punkts).

45 Šīs direktīvas 13. panta 1. punkts.

46 Skat. minētās direktīvas 13. panta 2. punktu.

47 Savā regulas priekšlikumā, kas minēts šo secinājumu 37. zemsvītras piezīmē, Komisija ierosina ieviest jaunu 4. pantu "Pieteikuma iesniedzēja pienākumi", kura 1. punktā būtu noteikts pieteikuma iesniedzēja pienākums iesniegt savu pieteikumu vai nu pirmās nelikumīgas ieceļošanas dalībvalstī, vai – likumīgas uzturēšanās gadījumā – uzturēšanās dalībvalstī (skat. arī paskaidrojumus saistībā ar šī jaunā pienākuma ieviešanu priekšlikuma 16. lappusē). Saskaņā ar grozītās regulas jauno 5. panta 3. punktu šī pienākuma pārkāpuma rezultātā Direktīvas 2013/33 15. pantā paredzēto uzņemšanas nosacījumu nebūtu iespējams izmantot citā dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā pieteikuma iesniedzējam ir jāuzturas.

109. Proti, neviens no šiem apstākļiem neliecina par to, ka pieteikuma iesniedzējs neizpilda savus pienākumus, kas viņam noteikti starptautiskās aizsardzības saņēmēja statusa noteikšanas procedūrā.

110. Uz apgalvotajiem pārkāpumiem, kurus norāda *High Court* (Augstā tiesa), faktiski attiecas Regulā Nr. 604/2013 paredzētā atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūra. Taču šajā regulā nav prasīts, ka trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam starptautiskās aizsardzības pieteikums būtu jāiesniedz pirmajā ieceļošanas dalībvalstī vai uzturēšanās dalībvalstī, ne arī tas, ka viņam būtu jāatsakās no prasības celšanas tiesā, lai nodrošinātu procedūras ātrumu.

111. Tādējādi *High Court* (Augstā tiesa) ieteiktā interpretācija ir pretrunā Regulas Nr. 604/2013 tekstam, sistēmai un mērķim.

112. Pirmkārt, kā tikko minēju, neviena šīs regulas norma neuzliek trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam pienākumu iesniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumu pirmajā ieceļošanas dalībvalstī vai uzturēšanās dalībvalstī. Protams, Komisija ierosina ieviest šādu pienākumu Dublinas sistēmas pārstrādāšanas ietvaros, lai cīnītos pret pieteikuma iesniedzēju otrreizējo plūsmu [48], bet šis 2016. gadā izdotais priekšlikums vēl nav pieņemts. Pašreizējā Savienības tiesību attīstības stadijā, un kā Tiesa to ir uzsvērusi 2016. gada 7. jūnija spriedumā *Ghezelbash* [49], ar Regulu Nr. 604/2013 ir izveidots pasākumu kopums, lai pieteikuma iesniedzēju saistītu ar atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procesu. Tiklīdz dalībvalstij pirmo reizi ir iesniegts pieteikums, šīs regulas 4. un 5. pantā no kompetentajām iestādēm tiek prasīts, lai tās, pirmām kārtām, rakstiski un pieteikuma iesniedzējam saprotamā valodā viņu informētu par dažādiem šajā regulā noteiktajiem mehānismiem un it īpaši par atbildīgās dalībvalsts noteikšanas kritērijiem un kārtību, kādā tie piemērojami, un, otrām kārtām, organizētu personisku sarunu [50]. Kā liecina secība, kādā atbildības kritēriji ir norādīti Regulas Nr. 604/2013 III nodaļā, pirmā ieceļošanas dalībvalsts vai uzturēšanās dalībvalsts nav obligāti arī atbildīgā dalībvalsts, ja tiek konstatēts, piemēram, ka pieteikuma iesniedzēja ģimenes locekļi ir apmetušies citā dalībvalstī, vai ja tas neatbilst iesaistīta nepilngadīgā prioritārajām interesēm [51].

113. Līdz ar to *High Court* (Augstā tiesa) lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minētā Regulas Nr. 604/2013 "pareiza un kārtīga piemērošana" neprasa, lai trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks iesniegtu starptautiskās aizsardzības pieteikumu pirmajai dalībvalstij, kuras teritorijā viņš ieceļojis, ierodoties no trešās valsts, vai kurā viņš ir uzturējies.

114. Šādos apstākļos uzņēmēja dalībvalsts nevar šo pieteikuma iesniedzēju vainot par novēlošanos, kas radusies atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūras dēļ, atsakot viņam piekļuvi darba tirgum, kas ir paredzēta Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punktā.

115. Otrkārt, tāds pats secinājums ir jāizdara attiecībā uz *High Court* (Augstā tiesa) ierosināto interpretāciju, saskaņā ar kuru dalībvalsts var vainot pieteikuma iesniedzēju par novēlošanos, kas ir radusies, viņam ceļot prasību par attiecībā uz viņu pieņemto pārsūtīšanas lēmumu.

48 Skat. šo secinājumu 37. zemsvītras piezīmi.

49 C-63/15, EU:C:2016:409, 46.–48. punkts.

50 Regulas Nr. 604/2013 4. panta nosaukums ir "Tiesības uz informāciju". Tā 1. punktā tostarp ir noteikts: "Tiklīdz kādā dalībvalstī ir iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums 20. panta 2. punkta nozīmē, tās kompetentās iestādes informē pieteikuma iesniedzēju par šīs regulas piemērošanu un jo īpaši par: a) šīs regulas mērķiem un sekām, ko radītu vēl kāda pieteikuma sagatavošana citā dalībvalstī, [..]; b) atbildīgās dalībvalsts noteikšanas kritērijiem, šādu kritēriju hierarhiju dažādos procedūras posmos un to ilgumu [..]; c) personisko sarunu atbilstīgi 5. pantam un iespēju iesniegt informāciju par to, ka dalībvalstīs atrodas ģimenes locekļi, radinieki vai personas, ar ko ir jebkādas citas ģimenes attiecības [..]; d) iespēju apstrīdēt lēmumu par pārsūtīšanu [..]." Savukārt Regulas Nr. 604/2013 5. pants "Personiska saruna" ir formulēts šādi: "1. Lai atvieglotu atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procesu, dalībvalsts, kas nosaka atbildīgo dalībvalsti, rīko personisku sarunu ar pieteikuma iesniedzēju. Saruna arī ļauj pareizi izprast informāciju, kas pieteikuma iesniedzējam sniegta saskaņā ar 4. pantu. [..] 3. Personiskā saruna notiek savlaicīgi un, jebkurā gadījumā, pirms tiek pieņemts jebkāds lēmums par pieteikuma iesniedzēja pārsūtīšanu uz atbildīgo dalībvalsti saskaņā ar 26. panta 1. punktu. [..]"

51 Saskaņā ar Regulas Nr. 604/2013 7. panta 1. un 2. punktu dalībvalsts, kurai ir iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums, tos piemēro tādā kārtībā, kādā tie izklāstīti šajā nodaļā, pamatojoties uz stāvokli, kāds ir bijis, pieteikuma iesniedzējam pirmo reizi iesniedzot starptautiskās aizsardzības pieteikumu dalībvalstī.

116. Tiesa Regulā Nr. 604/2013 paredzēto prasības celšanas tiesību tvērumam jau ir veltījusi daudz apsvērumu 2016. gada 7. jūnija spriedumā *Ghezelbash*[52], kā arī 2017. gada 25. oktobra spriedumā *Shiri*[53], 2018. gada 31. maija spriedumā *Hassan*[54] un 2019. gada 2. aprīļa spriedumā H. un R.[55], uz kuriem es atsaucos. Šajos secinājumos man šķiet pietiekami atgādināt, ka Savienības likumdevējs ar Regulas Nr. 604/2013 pieņemšanu ir papildinājis pasākumus, kuru mērķis ir pastiprināt patvēruma meklētājam Dublinas sistēmā atzītās procesuālās garantijas[56], it īpaši tiesību aizsardzību tiesā, kuru viņš bauda saskaņā ar Hartas 47. pantu[57].

117. Atgādināšu, ka saskaņā ar šo tiesību normu ikvienai personai, kuras tiesības un brīvības, kas garantētas Savienības tiesībās, tikušas pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā[58]. Dalībvalstīm tādējādi ir noteikts pienākums nodrošināt tiesību aizsardzības līdzekļus un ievērot tādu lēmumu adresātu, kuri būtiski skar viņu intereses, tiesības uz aizstāvību[59]. Tā tas ir lēmuma par pārsūtīšanu gadījumā.

118. Vispirms tiesības pārsūdzēt šādu lēmumu ir noteiktas Regulas Nr. 604/2013 4. panta 1. punkta d) apakšpunktā[60]. Pēc tam tās ir nostiprinātas šīs regulas 27. panta 1. punktā. Visbeidzot to tvērumu Savienības likumdevējs ir precizējis minētās regulas 19. apsvērumā, kā arī Tiesa – šo secinājumu 52.–59. zemsvītras piezīmē minētajā judikatūrā.

119. Šajā ziņā Tiesa ir atgādinājusi, ka "Savienības likumdevējs nebija paredzējis upurēt patvēruma meklētāju tiesisko aizsardzību par labu prasībai ātri izskatīt [starptautiskās aizsardzības] pieteikumus"[61]. Attiecībā uz risku, ka atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūras noslēgums var tikt būtiski kavēts ar tiesas kontroles īstenošanu, tā ir nospriedusi, ka šis risks ir ierobežots, ņemot vērā Regulā Nr. 604/2013 tieši paredzētās tiesību normas[62].

120. Līdz ar to, manuprāt, ir acīmredzami, ka dalībvalsts, kurai ir iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums, nevar atturēt pieteikuma iesniedzēju izmantot tiesības celt prasību, kas viņam ir tieši atzītas gan Hartā, gan šajā regulā, viņu vainojot par tiesvedības radītu novēlošanos un liedzot viņam Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punktā paredzēto uzņemšanas standartu.

121. Ar šādu rīcību tiktu pārkāptas ne tikai pieteikuma iesniedzēja tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, bet arī viņa tiesības uz cilvēka cienīgu un pamattiesības respektējošu uzņemšanu, kā es to esmu izklāstījis iepriekš.

122. Treškārt un visbeidzot, vēlos uzsvērt – gadījumā, ja dalībvalsts uzskatītu, ka pieteikuma iesniedzēji krāpnieciski vai pārmērīgi izmanto savas pārsūdzības tiesības, lai aizkavētu pārsūtīšanas procedūru, kas uz tiem attiecas, tas neattaisnotu tāda pasākuma noteikšanu, ar kuru vispārīgi visiem pieteikuma iesniedzējiem tiek pārmesta novēlošanās saistībā ar pirmās instances lēmuma pieņemšanu.

52 C-63/15, EU:C:2016:409, 30. un nākamie punkti.

53 C-201/16, EU:C:2017:805, 36. un nākamie punkti.

54 C-647/16, EU:C:2018:368, 56. punkts un tajā minētā judikatūra.

55 C-582/17 un C-583/17, EU:C:2019:280, 38.–42. punkts un tajos minētā judikatūra.

56 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 7. jūnijs, *Ghezelbash* (C-63/15, EU:C:2016:409, 57. punkts). Šajā nozīmē skat. arī Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (COM(2008) 820 galīgā redakcija), it īpaši paskaidrojuma raksta 3. daļas 3. punktu "Juridiskās garantijas personām, uz ko attiecas Dublinas procedūra" (8. lpp.), kā arī 6. punktu "Īpašs noslogojums vai nepietiekams aizsardzības līmenis" (it īpaši 12. lpp.).

57 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 31. maijs, *Hassan* (C-647/16, EU:C:2018:368, 57. un 58. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

58 Skat. spriedumus, 2020. gada 19. marts, *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal* (*Tompa*) (C-564/18, EU:C:2020:218, 60. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī 2020. gada 14. maijs, *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság* (C-924/19 PPU un C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 127. punkts un tajā minētā judikatūra).

59 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 26. jūlijs, *Sacko* (C-348/16, EU:C:2017:591, 29., 30. un 33. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

60 Skat. šo secinājumu 50. zemsvītras piezīmi.

61 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 31. maijs, *Hassan* (C-647/16, EU:C:2018:368, 57. punkts un tajā minētā judikatūra).

62 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 7. jūnijs, *Ghezelbash* (C-63/15, EU:C:2016:409, 58. punkts).

123. Atgādināšu, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru, ja Savienības tiesiskajā regulējumā nav tiešas tiesību normas šajā ziņā, tas, ka dalībvalsts sastopas ar lielu skaitu tiesību ļaunprātīgas izmantošanas vai krāpšanas gadījumu, ko ir veikuši trešo valstu valstspiederīgie, nevar pamatot tāda pasākuma veikšanu, kas ir pamatots ar vispārējas prevencijas apsvērumiem, izslēdzot jebkādu konkrētu attiecīgās personas rīcības vērtējumu. Tiesa nospriež, ka būtībā tādu pasākumu veikšana, kuru mērķis ir vispārēja plaši izplatītu tiesību ļaunprātīgas izmantošanas vai krāpšanas gadījumu prevencija, nozīmētu, ka piederība pie noteiktas personu grupas vien ļauj dalībvalstīm atteikties atzīt tiesības, kas ir skaidri piešķirtas Savienības tiesībās [63].

124. Tiesa tādējādi uzskata, ka valsts tiesai ir jāpierāda tiesību ļaunprātīga izmantošana, konstatējot divu elementu esamību. Pirmajam elementam ir vajadzīgs objektīvu apstākļu kopums, no kura izriet, ka, lai gan formāli ir ievēroti Savienības tiesiskajā regulējumā paredzētie nosacījumi, šajā tiesiskajā regulējumā paredzētais mērķis nav sasniegts. Otrais elements savukārt nozīmē pierādīt, ka attiecīgajai personai ir vēlme iegūt priekšrocību, kas izriet no Savienības tiesiskā regulējuma, mākslīgi radot tās iegūšanai nepieciešamos apstākļus [64].

125. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, līdz ar to es uzskatu, ka Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts var vainot pieteikuma iesniedzēju par novēlošanos saistībā ar pirmās instances lēmuma pieņemšanu tikai tad, ja tas nav izpildījis sadarbības pienākumus, kas viņam ir noteikti saskaņā ar Direktīvas 2013/32 13. pantu.

126. Šādos apstākļos dalībvalsts nevar pieteikuma iesniedzēju vainot par novēlošanos, kas izriet no atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūras, ne tādēļ, ka viņš nav iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu pirmajai ieceļošanas dalībvalstij vai – likumīgas uzturēšanās gadījumā – uzturēšanās dalībvalstij, ne arī tādēļ, ka viņš ir cēlis prasību tiesā par pārsūtīšanas lēmumu, kas attiecībā uz viņu ir pieņemts saskaņā ar Regulas Nr. 604/2013 26. pantu.

V. Secinājumi

127. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai uz otro prejudiciālo jautājumu, ko ir iesniegusi *High Court* (Augstā tiesa, Īrija) lietā *The International Protection Appeals Tribunal* u.c. (C-322/19), kā arī uz pirmo prejudiciālo jautājumu, ko *International Protection Appeals Tribunal* (Starptautiskās aizsardzības lietu apelācijas tiesa, Īrija) ir iesniegusi lietā *Minister for Justice and Equality* (C-385/19), atbildēt šādi:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/33/ES (2013. gada 26. jūnijs), ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai, 15. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā dalībvalsts tiesību akti, kuros starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam tiek atteikta piekļuve darba tirgum, pamatojot ar to, ka kompetentā valsts iestāde par viņu ir pieņēmusi pārsūtīšanas lēmumu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 604/2013 (2013. gada 26. jūnijs), ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm, 26. pantu.

2) Šāda lēmuma pieņemšanas sekas nedrīkst būt tādas, ka trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam, kurš ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu uzņemošajā dalībvalstī, tiek atņemts gan starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja statuss, gan ar to saistītās tiesības.

63 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 18. decembris, *McCarthy* u.c. (C-202/13, EU:C:2014:2450, 55. un 56. punkts).

64 Skat. spriedumus, 2000. gada 14. decembris, *Emsland-Stärke* (C-110/99, EU:C:2000:695, 52.–54. punkts), un 2014. gada 18. decembris, *McCarthy* u.c. (C-202/13, EU:C:2014:2450, 54. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

128. Turklāt iesaku Tiesai uz ceturto un piekto prejudiciālo jautājumu, ko ir uzdevusi *High Court* (Augstā tiesa) lietā *The International Protection Appeals Tribunal* u.c. (C-322/19), kā arī uz otro prejudiciālo jautājumu, ko ir uzdevusi *International Protection Appeals Tribunal* (Starptautiskās aizsardzības lietu apelācijas tiesa) lietā *Minister for Justice and Equality* (C-385/19), atbildēt šādi:

1) Direktīvas 2013/33 15. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts var vainot starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju par novēlošanos saistībā ar pirmās instances lēmuma pieņemšanu tikai tad, ja viņš nav izpildījis sadarbības pienākumus, kas viņam ir noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai 13. pantā.

2) Šādos apstākļos dalībvalsts nevar vainot starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju par novēlošanos, kas izriet no dalībvalsts, kura ir atbildīga par viņa starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, noteikšanas procedūras, ne pamatojot ar to, ka viņš nav iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu pirmajai ieceļošanas dalībvalstij vai – likumīgas uzturēšanās gadījumā – uzturēšanās dalībvalstij, ne ar to, ka viņš ir cēlis prasību tiesā par pārsūtīšanas lēmumu, kas attiecībā uz viņu ir pieņemts saskaņā ar Regulas Nr. 604/2013 26. pantu.